

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . 10 kor. Félévre . . . 6 „	Szerkeszti : Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, VI, Andrassy-út 9.
--	--	--

Tartalom. A közjegyzői intézmény reformjához. — A képviselőválasztási petíciók közjegyzői hitelesítése. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A közjegyzői intézmény reformjához.

(Befejezés.)

Az általam mult cikkemben kifejtett három szempontot különösen lényegesnek tartottam újból kiemelni, bár említett munkámban is ezekre a szempontokra szintén rá mutattam, de csak futólagosan és nem ekképpen megvilágítva. A hatásköri reform egyéb részleteire nézve azonban utalok a hivatkozott munkámban előadottakra.

IV.

A mi az *okirat felvételt és az ügyvitelt* illeti, még a következő észrevételeim volnának:

a)

Az ügyleti tanútól megköveteli a törvény, hogy *olvasni s írni tudjon*. Már most concrét esetben vitásá vált, hogy vajjon úgy értelmezendő-e ezen rendelkezés, hogy az *okirat nyelvén* olvasni és írni tudjon, vagy pedig általában. — A gyakorlatban a közjegyzők ezt a szabályt úgy értelmezték, — s én is ezen a

a nézetem vagyok, — hogy az ügyleti tanuknak csak *általában* kell olvasni s írni tudnia, nem pedig az okirat nyelvén. Mégis de lege ferenda nem szabad ezt a kérdést nyílt kérdésnek hagyni. Véleményem szerint az olvasni tudás feltétele egyáltalán mellőzendő volna, mert hiszen a törvény nem rendeli el, hogy az ügyleti tanunak az okiratot el is kell olvasnia, s így teljesen elegendő, az írni tudás feltétele. Kérdés már most, hogy a tanú nevének aláírásánál használhat-e az okiratétól eltérő írásjegyeket pl. Cyrill vagy zsidó betűket? Véleményem szerint ily írásjegyeket a tanú csak akkor használhatna, ha azokon a közjegyző is írni s olvasni tud, amit ő az okirat záradékában megemlíteni köteles volna, mert különben ki lehetne téve a megtévesztésnek, hogy t. i. a tanú más nevet ír oda. — Ugyanezen szabály állhatna magának a *félnek aláírására* nézve is.

b)

Ami az idegen *nyelvjogositványok* kérdését illeti, a mai állapot szerint a közjegyzőhelyettes, midőn saját neve alatt működik, csak oly nyelvjogositványt használhat, melylyel főnöke is bír. A jövőre nézve bátran kimondható volna, hogy a közjegyzőhelyettes olyankor, mikor saját neve alatt és saját felelőssége mellett működik, az általa birt nyelvjogositványok bármelyikét is használhassa, tekintet nélkül arra, vajjon főnöke is bír-e azokkal. Ezen újításra nálunk nemzetiségek lakta vidéken nagy szükség volna, mert megkönnyítené a közjegyző működését ott, ahol ő a lakosság által használt nyelvek mindegyikét nem is érti:

c)

Az ügyvitel olcsóbbítása szempontjából behozandó volna a hiteles kiadványok és tanusítványok *bélyegmentessége*.

V.

Ami az *óvások* reformját illeti, azokra nézve a közjegyző kizárólagos hatásköre fentartandó, mert az óvás közokirat lévén, annak felvételét másra, mint a közhitelességgel bíró közjegyzőre bizni megnyugvással nem lehet. De különösen nem lehetne bizni a postahivatalokra, mert aki ismeri a vidéki postahivatalok kezelését és szokott személyzetét s aki tudja, hogy azok munkával ugyis

mennyire túl vannak terhelve, az tisztában lehet azzal, hogy az óvások felvételét a postahivatalok soha sem végezhetnék azzal a megbízhatósággal, mint a közjegyző.

Ami pedig azt a tervezett reformot illeti, hogy oly váltóknál, melyeknél fizetési helyként a váltóbirtokos lakása, iroda vagy üzlet-helyisége van kijelölve, az óvás egyáltalán mellőzendő, szintén helytelennek tartom. Mert mi az óvás célja? A váltó bemutatásának s a fizetés hiányának közhitelességgel való megállapítása. Az a körülmény, hogy a váltó a váltóbirtokosnál fizetendő, nem változtat a dolgon semmit, mert az óvás nem a váltóbirtokos, hanem annak előzői ellenében vétetik fel, kikre nézve közönbös a fizetési hely, ez csak a váltóbirtokosra nézve lévén előnyös. A váltóbirtokos azonban önmaga hitelesen nem veheti fel az óvást és nem konstatálhatja hitelesen a megtörtént bemutatást és a fizetés hiányát, mert, hiszen érdekelt fél. Itt tehát épp oly szükség van arra, hogy azt hiteles harmadik személy konstatálja, mint a többi váltónál. Ha tehát erre az esetre eltöröljük az óvást, akkor egyáltalán az óvás egész intézményét el kellene törölni, ami tekintve a váltónak jogi természetét s értékpapir jellegét, nem lehetséges.

Szükséges reformok volnának azonban a váltóóvás terén a következők:

a) A közjegyző ne legyen köteles minden óvást *személyesen* bemutatni, hanem azt a helyettese vagy a nála alkalmazásban lévő kamarailag bejegyzett közjegyző jelöltek is jogosítva legyenek elvégezni. Ezen újításra azért van szükség, mert némely irodában az óvások oly nagy számban fordulnak elő, hogy a közjegyző azokat személyesen ellátni képtelen.

b) Az óvások mai díjszabása vagyis az állandó munkadíj nem igazságos, mert a kisebb értékű váltókra nézve igen drága, viszont a nagyobb értékűek ennél magasabb munkadíjat is elbírnak. Ezért célszerű volna az óvásoknál is a *fokozatos díjak* életbeléptetése a váltók értékéhez képest.

c) Végül az *eljárás egyszerűsítendő* azáltal, hogy a külön óváskönyveknek s a másolatokat tartalmazó óváskönyvnek eltörlése kimondandó volna. Az óvás jövőre magára a váltóra s ha azon hely nincs egy hozzá füzendő toldatra volna rá vezetendő mint pl. az aláírási hitelesítési záradék. Az óvás szövege rövid legyen, tartalmazza a hely megnevezését, ahol, a személy megnevezését, akinek s az időt, amikor a váltó fizetés vagy elfogadás végett

bemutattatik s annak megállapítását, hogy a bemutatás megtörtént s a váltó fizetés vagy elfogadás hiánya miatt megóvatoltatott. Azután jön a kelet, a közjegyző aláírása, pecsétje és a díjjegyzék.

Az óváskönyv helyett pedig rovatos lajstromkönyv volna vezetendő sorszám és kelet szerint, mely tartalmazná a megkereső fél vagyis a váltó birtokos nevét és lakását, a váltó kötelezettek neveit, a váltó lejárátát és összegét.

VI.

Ami a *fegyelmi eljárást* illeti, ez is reformokra szorul. Itt általában kimondandó volna elvként, hogy a közjegyző elleni fegyelmi eljárás ugyanazon szabályok szerint folytatandó le, mint a bírák elleni, — ha tehát bármikor a bírák elleni fegyelmi eljárás szabályai módosíthatnak, ezen módosítások a közjegyzőkre is vonatkozzanak.

A fegyelmi bíróság mai két foruma meghagyható volna azzal a módosítással, hogy úgy az elsőfokon ítélő királyi törvényszék, mint a másodfokon ítélő Curia tanácsa *felerészben bírói, felerészben pedig közjegyzői tagokból* alakíttassék meg. Elnök a törvényszéknek illetve a Curianak mindenkori elnöke. Véleményem szerint különben teljesen elégséges volna, ha második és utolsó fokon az illetékes kir. ítélőtáblák ítélkeznének, miután ezek a felekre s esetleg a tanukra nézve könnyebben megközelíthetők és teljesen egyenlő megbízhatóságukban nincs okunk kételkedni. Amennyiben a Curia mai hatásköre megtartatnék az ítélő tanácsba beosztandó közjegyzői tagokat a *budapesti közjegyzői kamara* választhatná, a vidéki kamarák azért nem, mert a nagyobb távolságra lakó tagoknak Budapestre utazása az eljárást nagyon megdrágítaná. Amennyiben a második fokon a kir. ítélőtáblák ítélkeznének, a közjegyzői fegyelmi választmányi tagokat mindig az a kamara választaná, melynek területén az illetékes kir. ítélőtábla székhelye van.

A szombathelyi közjegyzői kamara megpendítette egy, a fegyelmi ügyekre nézve a kir. Curianál felállítandó *közjegyzői tanács* eszméjét is, hasonlatosan az ügyvédi tanácshoz. Véleményem szerint, tekintve a közjegyzők csekély számát, ily tanács felállítására szükség nincs s teljesen elégséges, ha az ítélőtanácsba mindig esetről-esetre a közjegyzői fegyelmi választmányi tagok meghivatnak.

Ami a közjegyzői fegyelmi választmányi tagok jogi helyzetét illeti, természetszerű elvként kimondandó volna, hogy az a választ-

mányi tag, aki az elsőfokú fegyelmi bíróság tanácsában részt vett, a másodfokúban részt nem vehet. Nem ítélkezhetnék továbbá egyik forumon sem az a közjegyző fegyelmi választmányi tag, aki a vádlott közjegyzővel rokonságban van, vele perben vagy ellenségeskedésben, vagy érdektársi, vagy együtt kötelezett vagy más érdekeltviszonyban áll, vagy végül maga is fegyelmi eljárás alatt van.

Ami a *büntetések* illeti, az a közjegyzőkre s helyettesekre nézve következőleg volna szabályozandó:

1. Legyenek *rendbüntetések*, melyeket a kamara szab ki és pedig:

1. intés;

2. pénzbüntetés 50 K-ig. Ez ellen felebbezésnek helye nincs, de a határozat netáni fegyelmi eljárás megindítása végett közlendő a kir. ügyészszel.

II. legyenek *fegyelmi büntetések* és pedig:

I. írásbeli feddés;

2. pénzbírság és pedig közjegyzőknél 50—200 K-ig, helyetteseknél 10—200 K-ig;

3. helyettesnél a gyakorlattól való felfüggesztés esetenként egy évig.

4. annak kimondása, hogy a helyettes a lajstromból törleendő s legfeljebb 5 évig abba újra fel nem vehető s közjegyzővé ki nem nevezhető; — a közjegyző pedig legfeljebb 5 évig, — a fegyelmi úton való áthelyezést kivéve — át nem helyezhető;

5. közjegyzőnél a *büntetésből való áthelyezés*, mely különösen akkor mondandó ki, ha a közjegyző oly fegyelmi vétséget követ el vagy általában oly magaviseletet tanúsít, miáltal kerülete lakosságának tiszteletét s bizalmát oly mértékben elvesztette, hogy abban a kerületben az intézmény kára nélkül meg nem hagyható. Ilyen esetekben a közjegyző természetesen sohasem helyezhető át valamely az eddiginél nagyobb és jobb jövedelmű állásra, hanem lehetőleg kisebbre vagy legfeljebb egyenlő értékűre.

6. közjegyzőknél az elmozdítás.

A mi a büntetések *elévülését* illeti, kimondandó volna, hogy a rendbüntetés egy év alatt évül el a büntetést kiszabó határozat kelte napjától számítva, a fegyelmi büntetésekre nézve pedig fenntartandó volna a mai állapot, de a kezdő és a véghatáridő pontos megjelölésével, hogy t. i. az elévülési határidő kezdődik a bünte-

tést kiszabó ítélet jogerőre emelkedése napjával, s amennyiben újabb fegyelmi büntetés szabatik ki, számíttatik az újabb fegyelmi ítélet jogerőre emelkedése napjáig vagyis jogerőtől jogerőig. Ha a helyettes vagy közjegyző a kinevezéstől, illetve áthelyezéstől tiltatott el vagy a közjegyző felfüggesztetett bizonyos időre, az elévülés a tilalmi illetve felfüggesztési határidő lejártával kezdődik.

Az elévült rend, illetve fegyelmi büntetés a kamara által a lajstromból *hivatalból* törlendő, tehát e célból az elévülési határidőt a kamara nyilvántartani köteles.

VII.

Minden egyes közjegyző részére a tisztességes, állásához mért *megélhetés biztosítandó*, melynek minimuma egy járásbíró illetményeivel (fizetés, fizetési pótlék és lakbér) legyen egyenlő. Amennyiben valamely közjegyzőnek tiszta jövedelme ezt a minimális összeget sem érné el, *a különbözetet az állam legyen köteles évről-évre pótolni*. Így intézkedik a *bajor közjegyzői törvény*, mely intézménynek átvételét okvetlenül szükségesnek tartom. Szükség van erre különösen azért, mert a közjegyzői intézmény reformjával hihetőleg az állások száma is jelentékenyen szaporíthatni fog s nem lehet tudni, vajjon az egyes új állások tiszta jövedelme meg fogja-e ütni a fenti létminimumot. A közjegyző tiszta jövedelme akképp számítandó, hogy a nyers bevételből leszámítandó mindenemű az iroda fenntartására fordított költség, tehát nemcsak a segéd személyzet fizetése, hanem az irodára eső lakbér, fűtés, világítás, az évi nyugdíjjarulékok, sőt a fizetett jövedelmi adóból is az az összeg, amennyi az állami egyenes adón felül fizetetik (pl. községi adó stb.).

A közjegyző kérvényét évi jövedelmének kiegészítése iránt esetről-esetre kamarája útján, mely véleményt ad, az igazságügyi ministeriumhoz legyen köteles beadni évi jövedelmének és pedig úgy a nyers bevételnek, mint a kiadásoknak pontos kimutatása mellett. *Hamis* adatok előterjesztése fegyelmileg *elmozdítással* legyen büntetendő.

Munkaképtelenség és halálesetére a közjegyzők és családtagjaik ellátásának biztosítására szolgáljon a kir. közjegyzők országos egylete által megalkotott *nyugdíjintézet*, miért is minden közjegyző kinevezése alkalmával egyidejűleg *kötelezendő* volna a nyugdíjintézetbe való belepésre s a nyugdíj-jarulékok fizetésére.

VIII.

Ami a *közjegyzői kamaráknak beosztását* illeti, ez összhangba volna hozandó a bíróságok beosztásával oly módon, hogy azoknak kerülete és székhelye essék össze a kir. ítélőtáblák kerületével s székhelyével. Így tehát a közjegyzői kamarák székhelyei volnának:

I. *Budapest*: a budapesti, pestvidéki, balassagyarmati, besztercebányai, egri, ipolsági, kalocsai, kecskeméti, székesfehérvári és szolnoki törvényszékek területére;

II. *Debreczen*: a debreczeni, máramarosszigeti, nyiregyházai, szatmárnémetii és zilahi törvényszékek területére;

III. *Győr*: a győri, komáromi, soproni, szombathelyi, veszprémi és zalaegerszegi törvényszékek területére;

IV. *Kassa*: a beregszászi, eperjesi, kassai, lőcsei, miskolci, rimaszombati és sátoraljaujhelyi törvényszékek területére;

V. *Kolozsvár*: a beszterczei, dési, dévai, gyulafehérvári, kolozsvári, nagyszabenyi s tordai törvényszékek területére;

VI. *Marosvásárhely*: a brassói, csikszeredai, erzsébetvárosi, kézdivásárhelyi, marosvásárhelyi és székelyudvarhelyi törvényszékek területére;

VII. *Nagyvárad*: az aradi, gyulai és nagyváradai törvényszékek területére;

VIII. *Pécs*: a kaposvári, nagykanizsai, pécsi és szekszárdi törvényszékek területére;

IX. *Pozsony*: az aranyosmaróti, nyitrai, pozsonyi, rózsahegy és trencsényi törvényszékek területére;

X. *Szeged*: a nagybecskereki, nagyikindai, szabadkai, szegedi, újvidéki és zombori törvényszékek területére;

XI. *Temesvár*: a fehértemplomi, karánsebesi, lugosi, pancsovai és temesvári törvényszékek területére.

Igy tehát *új* kamarai székhelyek volnának: Győr, Marosvásárhely és Nagyvárad. Megszűnik: Arad és Szombathely. — Fiumére nézve a régi állapot fentartandó.

*

Itt foglalt észrevételeimmel kiegészíteni óhajtottam a közjegyzői intézmény reformjára vonatkozó munkámat. Nagyon jól tudom, hogy munkám ezekkel a kiegészítésekkel is hiányos és

némely irányú radikális reformjával egyenes ellentétben áll a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetének álláspontjával. Ám de ezen ellentétek fennforgása nem lehet ok álláspontom feladására annál kevésbé, mert midőn a Tervezet ezen ellentétes határozatai készültek — azok a szempontok, melyekből az általam javasolt reformok kiindulnak — nemcsak, hogy megvitatás vagy elbirálás tárgyát nem képezték, de szőnyegre sem kerültek; nem lehet ok továbbá, mert a Tervezet ma még nem törvény, azon tehát még mindig lehet változtatni; végül nem lehet ok azért, mert ha már törvény volna is, annak mint az általános magánjognak szabályain egy oly specialis törvény, mint a közjegyzői rendtartás, még mindig derogálhat.

A reformok kérdésénél lényeges dolog annak ismerése is, miféle állásponton áll már eleve ezekkel szemben az igazságügyi kormány, óhajtja-e megszabni azoknak korlátait vagy teljesen szabad kezet enged? novelláris úton akar-e a bajokon ideiglenesen segíteni vagy pedig egységes új törvényvel a régieket hatályon kívül helyezve? Mi vidéki közjegyzők ezen a téren tájékozatlanok vagyunk s erre nézve csak országos egyletünknek a kamaránkhoz intézett körözüvénye ad némi felvilágosítást, melyből az tűnik ki, hogy csak *hiánypótló s módosító* reformokról van szó, úgy a közjegyzői alaki törvények, mint az örökösödési eljárás terén.

Mindenesetre igen sajnálatra méltó, hogy a tervezett reformok csak részlegeseznek készülnek, ám de a legkisebb eredmény is jobb a semminél. Hogyha azonban már csak részleges reformokról van szó, akkor joggal kérhetjük, hogy azok legalább *sürgősen* vitessenek keresztül, minden tekintet nélkül a jogszolgáltatás egyéb reformjainak sorsára. Egészen másképp állana a dolog, ha *végleges* berendezkedésről volna szó, melyet elvégre is csak ideig-óráig lehet elodázni, akkor az elérendő nagyobb eredmény kárpótlást nyujtana a hosszabb idő múlásáért. A részleges reform azonban csak a keresztülvitel *gyorsaságával* indokolható, mert ha ez is évekig elhuzodik s annak sorsa össze kapcsolatik a reformok alatt álló többi jogintézmény sorsával, akkor ugyanazon idő elégséges volna a végleges reformok keresztülvitelére is, sőt ebben az esetben a reformoknak csakis véglegeseznek szabadna lenniök. Részleges reformok esetén tehát *gyors végrehajtást* kérünk!

Dr. Szily Ferenc
battonyai kir. közjegyző.

A képviselőválasztási petitiók közjegyzői hitelesítése.

Előreláthatólag nagy számmal fognak beadatni a petitiók a most lezajló általános képviselőválasztások ellen, időszerűnek mutatkozik tehát az 1908: XXXVII. t.-cz. által hatályában 1909. szeptember 10-től számított 12 évre meghosszabbított 1899: XV. t.-cz.-ben előirt közjegyzői tanúsítvány szabályainak összefoglalása, különös tekintettel a kifejlődött birói gyakorlatra. Az 1899: XV. t.-czikk 21. és 25. §-ai értelmében ugyanis a választás érvénytelenítése iránti kérvény első példányát 10 oly választónak kell aláírnia vagy kézjegyével ellátnia, kik az illető választókerületnek a kérdéses választásra érvényes választói névjegyzékben mint választók fel vannak véve. A választói minőség a névjegyzék hiteles kivonatával, a kérvényezőknak a névjegyzékben foglalt választókkal való személyazonossága a községi előjáróság vagy kir. közjegyző tanúsítványával igazolandók, az aláírások illetve kézjegyek pedig közjegyzőileg vagy biróilag hitelesítendőek. A törvény tehát három alaki kelléket ir elő s ezekre vonatkozik a közjegyzői functio.

1. Mindenekelőtt lényeges, hogy a kérvényezőknak választói minősége és a névjegyzékben foglalt választókkal való személyazonossága — a névjegyzék hiteles kivonatával illetőleg a közjegyzői tanúsítvánnyal — már magában „*a kérvényben igazolandó.*“ (21. §. 2. bek.) A törvény 31. és 32. §-aival való egybevetésből pedig megállapítható, hogy ennek hiánya esetében a kérvény nem pótlás végett adatik vissza, hanem a felek meghallgatása nélkül hivatalból visszautasítandó és legfeljebb új kérvény adható be, amennyiben a törvény 20. §-ában megállapított, a választás napjától számított 30 napos határidő még le nem telt. Ezen 30 napon belül azonban a jogosultság előirt igazolása történhetik nemcsak az eredeti kérvénnyel, de utólag is külön pótkérvénnyel. Ily értelemben szólnak a Curia következő határozatai:

„... tekintettel továbbá arra, hogy a 21. és 25. §-okban megjelölt, de hiányzó alaki kellékek nem pótolhatók, mert az idézett 32. §-a csak a 31. §-ban fel nem sorolt más kellékek pótlását engedi meg s ennek folytán a tárgyalás folyamán kérvényezők meghatalmazottja által hiteles másolatban csatolt 102/905. közjegyzői ügyszám alatt felvett jegyzőkönyv tartalma, amelylyel kérvényezők a kérvény záradékát képező közjegyzői tanúsítványnak a választást

védők által kifogásolt hiányait pótolni kívánták, tekintetbe nem vehető: a kérvényt vissza kellett utasítani." (1905. május 9. 237. c. b. szám.)

„... igaz ugyan, hogy kérvényezők az illető kir. közjegyzői tanúsítványt múlt hó 26. napján 42. cur. bir. 1905. szám alatt érkezett kérvénnyel pótlólag beadták, azonban az id. t.-cz. 31. és 32. §§ rendelkezéseinek egybevetéséből következik, hogy a tanúsítvány a kérvénynek olyan lényeges kelléke, hogy vagy a kérvénnyel, vagy utólag, de mindenesetre csak az id. t.-cz. 20. §-a szerint a kérvény beadhatására megszabott 30 nap alatt adható be; már pedig 42. cur. bir. 1905. sz. pótkérvény a választástól számított 30 nap eltelte után adatott be és így ez a pótkérvény nyilván elkésett." (1905. március 3. 32. c. b. szám.)

2. A választói minőség „a névjegyzék hiteles kivonatával” igazolandó (21. §. 1. bek.) és miután a 150. § értelmében a véglegesen megállapított választói névjegyzék egyik hiteles példánya a választó kerület székhelyére nézve illetékes kir. közjegyzőnél helyeztetik el, ő lesz rendszerint hivatva a kérvényhez melléklendő ezen kivonatot kiállítani. E tekintetben ugyan általában az 1874. évi XXXV. t.-cz.-nek az okiratok másolatainak hitelesítéséről szóló 89. §-a irányadó és pedig „Kivonat“-ról lévén szó, annak az a rendelkezése lesz alkalmazandó, mely arra az esetre szól, amikor „a másolat az eredetinek csak némely pontjait foglalja magában”. A törvény 150. §-a értelmében azonban a közjegyző nemcsak másolatokat vagy kivonatokat, hanem „bizonylatokat” is állíthat ki a nála letett választói névjegyzékről, tehát ily módon is történhetik a választói minőség igazolása. Itt jegyezzük meg egyúttal, hogy a törvény 81. §-a értelmében a közjegyző az esetben, ha érvénytelenségi okul azon körülmény hozatik fel, hogy a képviselő valamely választói névjegyzékben felvéve nincsen, erről a negatív körülményről is állíthat ki bizonylatot. Mindenesetben azonban különös figyelem fordítandó a kivonat vagy bizonylat alapjául szolgáló névjegyzék pontos megjelölésére, amint az a Curia következő határozataiból kitűnik:

„... tekintve, hogy a kérvényhez A) alatt csatolt jegyzéknek sem tartalmából, sem az arra vezetett hitelesítési záradékból ki nem tűnik, hogy a b.-i választóknak névjegyzékét magában foglaló ez az okirat az 1901. évi országgyűlési képviselőválasztásra érvényes választói névjegyzéknek a kivonata... tekintve, hogy mindezek szerint a kér-

vény az 1889: XV. t.-cz. 21. §-a rendelkezéseinek meg nem felel, ennél fogva a kérvény a 31. § b) pontja és a 65. § alapján vissza-utasítandó volt." (1902. 226. c. b. szám.)

„... Végül megjegyeztetik, hogy az A) alatt csatolt választói névjegyzék hitelesítési záradékának „1904. évre szóló” kitétele nem fejezi ki kellő határozottsággal azt, hogy az a névjegyzék az 1904. évben összeállított, illetőleg az 1905. évre érvényes névjegyzéket tartalmazza." (1905. márcz. 3. 32. 1905. c. b. szám.)

3. A kérvényezőknek a névjegyzékben foglalt választókkal való személyazonosságát igazoló közjegyzői tanúsítvány a Curia kifejlődött gyakorlata szerint egy sui generis tanúsítványt képez, amelyre nézve nem a közjegyzői törvényekben a tanúsítványokra vonatkozóan előirt alakszerűségek tartandók meg, hanem kizárólag az 1899: XV. t.-cz.-nek, mely a közjegyzőt ezzel az új hatáskörrel felruházta, rendelkezései és intentiói irányadók. Nevezetesen a Curia a törvény 21. §-ában azt a célzatot látja, hogy a nagyfontosságú közjogi következményekkel bíró kérvényt aláírt személyeknek az illető választópolgárokkal való azonossága minden kételyt lehetőleg kizáró módon legyen megállapítva és ennek biztosítékát a községi előljáróság vagy a kir. közjegyző mint közhitelű személyek közvetlen ismereten alapuló legjobb tudomása szolgáltassa. Ennél fogva és miután a törvény nem tartalmaz rendelkezést arra nézve, hogy az azonosság esetleg az 1874: XXXV. t.-cz. 70. §-ának megfelelő alkalmazásával volna tanúsítható, nem pótolhatja ezt tanukul felhívott magánegyének igazolása, kiket állításuk valódiságáért mi felelősség sem terhel. Azt azonban, hogy a kir. közjegyző saját tapasztalati tudomását mi módon szerezte, megjelölni és tanúsítványában kitüntetni nem tartozik, mert a törvény egyáltalában nem határozza meg azon feltételeket, amelyekről függőleg a közjegyző ezt az azonossági tanúsítványt kiállíthatja, hanem megelégszik a közhitelű személy tanúsítványában és az azért való teljes felelősségben rejlő garantiakkal. Mindazonáltal a tanúsítvány nem szolgálhat adatot amellel, hogy a közjegyző meggyőződését nem közvetlen ismeretből illetve közvetítő ténykörülmények egybevetéséből, hanem más egyének bemondásából állapította meg és ezért, ha ugyan ő hitelesíti a kérvényezők névaláírását is és itt a közjegyzői törvény értelmében azonossági tanukat alkalmaz, ki van zárva, hogy azután azoknak a választópolgárokkal való azonosságát mint közvetlen tudomásának megfelelőt tanúsíthassa, mert ha ezen meg-

győződésének mily alapon való keletkezését a tanusítványban fel nem tünteti, okszerűen következik, hogy ezen tanusítványa is a tanuk igazolásán alapszik.

A szóbanforgó közjegyzői tanusítványnak a fentiekben összefoglalt lényegét és kellékeit kimerítően megismerhetjük a Curia következő határozataiból:

„... A közjegyzői törvény tüzetesen meghatározza azokat az eseteket, amelyekben a közjegyző a közjegyzői törvényben szabályozott alakszerűségek megtartása mellett tanusítványokat állíthat ki, azok közé az esetek közé azonban az országgyűlési képviselőválasztások érvénytelenítése iránt kérvényezőknek a választói névjegyzékben foglalt választókkal való személyazonosságról szóló tanusítvány kiállítása nem tartozik, ezzel a hatáskörrel ugyanis a közjegyzőt az 1899. XV. t.-cz. ruházta fel, anélkül, hogy a tanusítványokra vonatkozóan a közjegyzői törvényben előirt alakszerűségek megtartását követelné, de ennek nem is lehet helye, mert az illető személyazonosság igazolásánál nem a közjegyző előtt lefolyt valamely tény bizonyításáról van szó, amelyet a közjegyző saját tudomásából ismer, amint ez a 21. § szövegéből a szavak közönséges értelménél fogva is nyilvánvaló. Minthogy pedig a kérvény elsőletén lévő záradékban a kérvényezőknek a választói névjegyzékben foglalt választókkal való személyazonosságát nem a záradékot kiállító közjegyző és nem is mint saját tudomásából ismert körülményt tanusítja, hanem csak azt, hogy a személyazonosságát előtte tanuk igazolták; azonban a kérvény alaki kelléke szempontjából a személyazonosságnak igazolására a 21. § szerint csak a községi előljáróság vagy a közjegyző van hivatva, tehát e tekintetben a kifejtetteknél fogva... a kérvényt hivatalból visszautasítani kellett“. (316/1902. c. b. szám.)

„... Azon nagyfontosságú közjogi következményeknél fogva, melyeket a képviselőválasztások érvényességét megtámadók fellépése maga után vonhat, jogosultságuknak a törvényben megszabott előfeltételei a bíróság által teljes szigorral ellenőrizendők; lényegesen szükséges tehát, ami a 21. § második bekezdésében céloztatik, hogy minden kételyt lehetőleg kizáró módon meg legyen állapítva a kérvényt aláirt személyeknek az ugyanazon nevű választópolgárokkal való személyazonossága; mert különben mi biztosíték sem állana fenn arra nézve, hogy a választást kérvénnyel megtámadók csakugyan jogosítvák-e erre? ezt a biztosítékot pedig teljes meg-

nyugvással — a törvény szerint — csak a községi előljáróság vagy a kir. közjegyző mint közhitelű személyek közvetlen ismeretén alapuló legjobb tudomásuk, meggyőződésük szolgáltathatja, nem pedig tanukul felhívott idegen egyének pusztá állítása, kiket állításuk valódiságáért mi felelősség sem terhel s így ezeknek nyilatkozata a kérvényező választók személyazonosságának bizonyítására a törvénynek megfelelően el nem fogadható. Minthogy pedig a jelen kérvény záradékában a kérvényezőknek a választói névjegyzékben az idézett sorszámok alatt megnevezett választókkal való személyazonosságát a kir. közjegyző nem mint saját közvetlen tudomásából ismert körülményt, hanem csak azt tanusítja, hogy azt általa személyesen ismert két tanu igazolta... a kérvényt visszautasítani kellett“. (7/1903. c. b. szám.)

„... Az 1899. évi XV. t.-czikk 21. §-a szerint a kérvényezési jogosultság kimutatása szempontjából a kérvényezőknek a választói névjegyzékbe bevezetett választókkal való személyazonossága a községi előljáróság vagy a kir. közjegyző tanusítványával már a kérvényben igazolandó. A törvény ezen rendelkezéséből kétségtelen, hogy a személyazonosság igazolásának közvetlen tudomáson kell alapulnia és ehhez képest a kir. közjegyzői törvény 103. §-a, mely szerint a kir. közjegyző a személyazonosságot két előtte ismert tanu közbenjöttével is igazolhatja, a választó személyazonosságának igazolására alkalmazást nem nyerhet. Minthogy pedig a jelen kérvény I. példányára vezetett közjegyzői tanusítvány szerint a kir. közjegyző a kérvényezőknek az 1905. évre érvényes K. községi választói névjegyzékbe felvett hasonló nevű választókkal való személyazonosságát nem közvetlen tudomása alapján igazolja, hanem csupán azt tanusítja, hogy Grubits Vincze helyettes bíró és Tauber Mátyás esküdt k.-i lakosok mint azonossági tanuk igazolták, hogy a kérvény aláírói a választói névjegyzékbe bevezetett választókkal azonos személyek: annál fogva a kérvény az 1899. évi VI. t.-czikk 21. §-ában előirt, a kérvényezési jogosultságra vonatkozó kellékkel nem bírván, ugyanazon törvény 31. §-ának b) pontja alapján hivatalból visszautasítandó volt“. (1905. márczius 3. 38/1905. c. b. szám.)

„Annak igazolására, hogy kérvényezők a választásra érvényes választói névjegyzékben foglalt választókkal azonos személyek, a kir. közjegyzői tanusítvány a 21. § idevonatkozó rendelkezésének magyarázatát és alkalmazását, illetőleg kifejlődött állandó bírói gyakorlat

szerint csak akkor fogadtatik el, ha a személyazonosságot a kir. közjegyző vagy ennek a közokirat felvételénél eljáró helyettese a közokirat tartalmából megállapíthatólag saját közvetlen tudomása alapján tanúsítja, a kérvény záradékát képező kir. közjegyzői tanúsítvány pedig az eljáró kir. közjegyzői helyettes részéről olyan kijelentést, hogy a kérvényezőket személyesen ismeri, nem foglal magában". (1905. május 9. 237. c. b. szám.)

„A bíróság elnöke a 63. § alapján a választás védőket az ezen törvény 17., 20. és 27. §-ain alapuló netáni kifogásaik előterjesztésére felhíván, dr. Buza Barna képviselő a kérvény ellen az 1899. évi XV. t.-cz. 21. §-a alapján kifogást terjesztett elő abból az okból, mert a kérvényezőknek választói személyazonossága nincs törvényszerűen igazolva. A választói személyazonosság a községi előjáróság vagy a kir. közjegyző tanúsításával igazolandó, a kérvényre vezetett közjegyzői záradék a kérvényezőknek az illető választókkal való személyazonosságát azonban nem bizonyítja. A záradékból kitetszőleg a kir. közjegyző a kérvényezőket személyesen nem ismerte, — aláírásaikat általa személyesen ismert két tanu dr. J. T., és dr. Ny. Ö. nyilatkozata alapján hitelesítette, azoknak választói személyazonosságát pedig azon az alapon tanúsította, hogy arról meggyőződött — de meggyőződésének semmi okát sem adta. Kétségtelen tehát, hogy a közjegyző meggyőződése, illetve tudomása, csak a két azonossági tanu bemonadására vezethető vissza, azonban ily alapon a választói személyazonosság nem tanúsítható, mert a közjegyzői törvény vonatkozó rendelkezései, (1874: XXXV. t.-cz. 70. §), hogyha a közjegyző a tárgyaló feleket személyesen nem ismeri, azonossági tanukat alkalmaz, vagy egyéb teljes hitelt érdemlő adatok alapján köteles arra nézve meggyőződést szerezni, az 1899. évi XV. t.-cz. 21. §-a esetében nem alkalmazható, mert erre nézve az a törvénypont rendelkezést nem tartalmaz, és a választói személyazonosság tanúsításához az szükséges, hogy a kir. közjegyző személyesen ismerje azokat, akiknek választói személyazonosságát tanúsítja s személyes tudomással birjon arról, hogy azok választók. Különböztetendően tagadja is, hogy a kir. közjegyző személyesen ismerte volna azokat, akiknek választói személyazonosságát tanúsította, — sőt azt is tagadja, hogy az azonossági tanuk is ismerték volna azokat. Az előterjesztett kifogáshoz a többi választást védők is hozzájárulnak — G. D. meghatalmazott még azért is, mert az ő meghatalmazása, amelyet a kellő hitelesítési záradékkal ugyanaz a

közjegyző látott el, mutatja, hogy amidőn a közjegyző személyesen ismeri a választókat, tudja, hogy tanúsítványában ezt a körülményt ki is kell fejeznie. Dr. R. S. a maga részéről kifogást terjeszt még elő az 1899. évi XV. t.-cz. 23. §-a alapján abból az okból is, hogy ő irányában a kérvényben a törvénynek megfelelő tényállítás nem foglaltatik. A kérvényezők a kifogásokat alaptalanoknak tartják, az 1899. évi XV. t.-cz. 21. §-ra alapított alaptalan, mert a szóban forgó záradékban két cselekmény különböztetendő meg. Egyik az aláírások hitelesítése szempontjából a személyazonosság tanúsítása két azonossági tanu alkalmazása alapján, — a másik a kérvényezőket illetően a választókkal való személyazonosságnak a tanúsítása — amely utóbbinak alapja az, hogy a közjegyző előbb meggyőződött arról, hogy a kérvényezők választók-e. Hogy mi módon szerezte meggyőződését, az mellékes, mert a közjegyző nincsen kötelezve arra, hogy tudomásainak, meggyőződésének okait, forrásait bevegye a tanúsítványba. A közjegyző a saját felelőssége tudatában jár el és állásával vállalja a felelősséget, a szóban forgó záradék minden tekintetben megfelel a többször felhívott törvény 25. §-a követelményének, mint közokirat nem támadható meg pusztán állítással, hanem csak bizonyítékkal, ami szerinte csak büntető eljárás során szerezhető. Ami R. S. külön kifogását illeti — egyszerűen utal a kérvényre. A választási elnök meghatalmazottja azt véli, hogy tévednek a kérvényezők, midőn abban a közjegyzői záradékban két tettet látnak, mert abban csak egy van, mert az eljárás egyhuzamban ment végbe s ha az aláírás hitelesítésekor nem ismerte a közjegyző a kérvényezőket — nyomban azután a választói személyazonosság tanúsításakor sem ismerhette azokat, kétségtelen tehát, hogy ezen tanúsítás csak S. T. és Ny. Ö. azonossági tanuk nyilatkozatán alapult. Azonban a törvény nem elégszik meg a közjegyző felelősségével, hanem biztosítékot kíván arra nézve, hogy a kérvényező valóban választó — ezt a biztosítékot pedig csak a személyes ismeretségen alapuló tanúsítás nyújthatja. Kérvényezők végül megemlítik, hogy a pusztán tagadásra alapított kifogások nem vehetők figyelembe, de meg az a záradék, nyomozásra is kiterjedt, 24 órai eljárásnak ez eredménye s ezen az úton keletkezett a kir. közjegyző meggyőződése. A kir. Curia az 1899. évi XV. t.-cz. 21. §-ra alapított kifogásnak helyt adott s annak folytán a kérvényt visszautasította — ugyanis a kérvényre vezetett hitelesítési záradék szerint az aláírás hitelesítése tekintetéből a kérvényezők

személyazonosságát dr. J. T. ügyvéd és dr. Ny. Ö. orvos igazolták és a hitelesítő kir. közjegyző ugyanabban a záradékban azon az alapon, hogy miután meggyőződött a kérvényt aláíró feleknek a nála letétben kezelt 1905. évre érvényes sátoraljaujhelyi választókerület országgyűlési képviselőválasztók állandó névjegyzékére vonatkozó sorszám alatt felvett választókkal való azonosságról, — külön tanusítja, hogy a kérvényezők az illető választókkal azonos személyek. Bár vitán kívül áll, hogy a kir. közjegyző a saját tapasztalatai tudomásának mi módon való szerzését, a hitelesítési záradékban, rendszerint feltüntetni nem tartozik, de minthogy a fent ismertetett hitelesítési záradékból kitűnik, hogy a kir. közjegyző az aláírások hitelesítésekor az aláírókat személyesen nem ismerte és minthogy annak dacára a választókkal való azonosságról ugyanakkor az aláírások hitelesítésével egyfolytában kiállított tanusítványának alapjául szolgáló meggyőződésének mily alapon való keletkezését fel nem tüntette, okszerűen következik, hogy a kérvényezőknek a választókkal való személyazonosságára vonatkozó tanusítványa is dr. I. T. és dr. Ny. Ö. igazolásán alapszik; minthogy pedig a 21. § rendelkezéséből kétségtelen, hogy a kir. közjegyző tanusítványának a saját tapasztalati tudomásán kell alapulnia, a fentjelölt hitelesítési záradék pedig e kívánalmaknak meg nem felel, a 21. §-ra alapított kifogás következtében a kérvényt vissza kellett utasítani“. (1905. május 11. 239. c. b. sz.)

„Az 1889: XV. t.-cz. 21. §-a szerint a választás érvénytelenítését legalább 10 olyan választóknak együttesen kell kérnie, kik az illető választókerületnek a kérdéses választásra érvényes választói névjegyzékében mint választók fel vannak véve, a jogosultság a kérvényben igazolandó, még pedig a választói minőség a névjegyzék hiteles kivonatával, a kérvényezőnek a névjegyzéken foglalt választóval való személyazonossága pedig a községi előljáróság vagy kir. közjegyző tanusításával. Kérvényezők a választói névjegyzékben foglalt választókkal való személyazonosságuknak tanusítására a most idézett §-ban meghatározott két mód közül az utóbbit, úgymint a kir. közjegyző által való tanusítást választották. Azonban közülök csak a kérvény első példányának 42. lapján megnevezett Bátorfi Zoltán, Waldau János, Kovalcsik Mihály, Boros Károly és Zák Károly, tehát összesen csak öt kérvényező tekintetében tanusítatik a kérvény aláírásait hitelesített közjegyző által a körülmény, hogy ezen most nevezett kérvényezők azonosak a B.

községi választók 1905. évi érvényes névjegyzékének illető tételei alatt felvett választókkal, míg a kérvény első példányának 49. lapján megnevezett Székely (Stern) Sándor tekintetében csak annyi tanusítatik a fentnevezett kir. közjegyző által, hogy a B. községi választóknak 1905. évre érvényes névjegyzékében „nem fordul elő más Székely vagy Stern Sándor nevű egyén, mint a 189. folyó szám alatt felvett Stern Sándor“; a többi összes kérvényezők tekintetében pedig csupán az tanusítatik a nevezett kir. közjegyző által a kérvényre vezetett záradékokban, hogy azon kérvényezőkre nézve a záradékokban megnevezett „ügyleti és azonossági tanúk“ igazolták az illető községek 1905. évre érvényes választói névjegyzékeibe felvett választókkal való személyazonosságukat. Ami annak tanusítását illeti, hogy a névjegyzékben más hasonló nevű választó nem fordul elő, ez azért nem pótolhatja a személyazonosság tanusítását, mert az említett körülmény nem zárja ki azt, hogy a kérvényező nem a választói névjegyzékben előforduló hasonló nevű választóval, hanem esetleg a választókerületnek hasonló nevű nem választó lakosával azonos. Az azonossági és ügyleti tanúknak az a nyilatkozata pedig, hogy a kérvényezők azonosak az illető községek 1905. évre érvényes névjegyzékébe felvett választókkal, azért nem pótolhatja ennek az azonosságnak a kir. közjegyző által való tanusítását, mert az azonosság tanusítására az 1899: XV. t.-cz. fent idézett 21. §-ának világos értelme szerint csak a községi előljáróság vagy a kir. közjegyző, tehát nyilván csak saját tudomása alapján van hivatva; ugyanis ez a t.-cz. nem tartalmaz rendelkezést arra nézve, hogy az azonosság esetleg az 1874: XXXV. t.-czikkben foglalt közjegyzői törvény 70. §-ának megfelelő alkalmazásával tanusítható volna, ily rendelkezés hiányában pedig most idézett 70. § mint a közjegyzői törvény által a közjegyzők hatáskörébe utalt eljárásra vonatkozó rendelkezés, az 1899: XV. t.-czikkben szabályozott kérvényi eljárásban nem alkalmazható. Minthogy ezek szerint a kérvényezők közül az illető községek 1905. évi érvényes névjegyzékeiben foglalt választókkal való személyazonossága az 1899. évi XV. t.-cz. 21. §-ának második bekezdésében meghatározott módon, vagyis kir. közjegyző által saját tudomása alapján csupán 5 kérvényezőnek van tanusítva, ugyanezen § első bekezdése szerint pedig a választás érvénytelenítését legalább 10 választónak kell kérnie, minthogy továbbá ugyanezen t.-czikk 31. § b) pontja szerint a kérvény, ha a 21. § rendelkezésének nem felel meg, a

felek meghallgatása nélkül hivatalból visszautasítandó, annál fogva a kérvényt a most idézett §-ok alapján hivatalból vissza kellett utasítani". (1905. márczius 3. 30/1905. c. b. szám.)

"... tekintve, hogy a kérvényre vezetett közjegyzői hitelesítési záradék bizonyosága szerint a kir. közjegyző a kérvényezőknek a névjegyzékben foglalt választókkal való személyazonosságát nem közvetlen tudomása alapján tanúsítja, hanem abból a körülményből következteti, hogy a választói névjegyzékben más hasonló nevű választók elő nem fordulnak, ami azonban nem zárja ki azt, hogy a kérvényezők a névjegyzékben előforduló hasonló nevű választókkal azonosak, hanem esetleg a kerületnek hasonló nevű nem választólakóival azonosak, ... ennél fogva a kérvény a 31. § b) pontja és a 65. § alapján visszautasítandó volt". (226/1902. c. b. szám.)

Hogy ezek után melyek azok az eszközök és módok, amelyek által a közjegyző az általa tanúsítandó azonosságról a megkívánt személyes meggyőződést megszerezheti, arra nézve általános szabály fel nem állítható. Amint a Curia is egyik határozatában kiemeli, itt nem egy a közjegyző előtt lefolyt tény tanúsításáról van szó, mert hiszen ha ily értelmet tulajdonítanánk a szóbanforgó tanúsítványnak, akkor azt, hogy a 10 kérvényező a választói névjegyzékbe felvételre került, a közjegyző legfeljebb akkor tanúsíthatná, ha tagja volt az összeíró küldöttségnek és az illető egyén előtte személyesen megjelenván, választói minősége jelenlétében megállapított. Ily módon a tanúsítvány csak a legkivételesebb esetekben volna kiállítható, ami nem lehetett a törvény intentiója. Mindenesetre helye van tehát annak, hogy a közjegyző az általa személyesen ismert kérvényezőt a névjegyzékbe felvett választóval bizonyos közvetítő adatok és körülmények felhasználásával azonosítsa és ezek mérlegelésével szerezze meg a megkívánt személyes meggyőződést. A legfontosabb segédeszköz tehát a kir. közjegyzőnél letétbe helyezett névjegyzék lesz, mindazonáltal arra nézve, hogy az a közjegyző is tanúsíthatja-e a kérvényt aláíróknak a választókkal való személyazonosságát, akinél az illető kerület választóinak névjegyzéke letéve nincs, a Curia igenlően válaszolt:

"A 21. §-nak szövege nem tartalmazza azt és egyébként sem enged jogszerű következtetést arra, hogy a kérvényezőknek a választói névjegyzékben foglalt választókkal való személyazonosságát annak a kir. közjegyzőnek kell és lehet igazolnia, akihez az illető választókerület egészben vagy részben beosztva van." (316/1902. c. b.)

Az 1874: XXXV. t.-cz. 50. §-ában felállított hatásköri korlátozás azonban okvetlenül fennáll és el is tekintve attól, hogy az ország más részében székelő közjegyző az azonosságnak közvetlen tudomás alapján való tanúsítására nem is lehet képes, mindenestre érvénytelen a tanúsítvány, ha a választókerület kívül esik azon törvényszék területén, amelyen a közjegyzői székhely fekszik

4. A törvény 25. §-ában előirt aláírás- vagy kézjegyhitelesítésnek az általános szabályok betartásával kell történnie. E tekintetben az 1874: XXXV. t.-cz. 92. §-a és az 1886: VII. t.-cz. 27. §-a intézkednek. Felmerülhet már most a kérdés, hogy megfelelhet-e a kérvény az 1899: XV. t.-cz. 25. §-a rendelkezéseinek, ha az aláírás- vagy kézjegyhitelesítés nem történt a fent idézett törvényszakaszok rendelkezéseinek betartásával? Véleményünk szerint nem. Mert általánosságban igaz ugyan, hogyha valamely okiraton lévő aláírás nincs szabályszerűen hitelesítve, még nem lehet szó arról, hogy az okirat bizonyító erővel nem bír, hanem csak arról, hogy a hitelesítési záradék nem bír azzal. Ennél fogva bizonyítandó lesz, hogy tényleg az illető írta alá az okiratot, ami ha megtörtént, az okirat épp úgy bizonyító erővel bír, mintha szabályszerű hitelesítéssel lett volna ellátva, melylyel szemben utóvégre szintén van ellenbizonyításnak helye. Egészen másképp áll azonban a a dolog, ha az aláírás-hitelesítés kötelezően van előírva, vagyis mint a jelen esetben, az azzal el nem látott kérvény visszautasítandó (1899: XV. t.-cz. 31. § d) pont). Az 1899: XV. t.-cz. 25. §-a nemcsak azt mondja, hogy a kérvényezők tartoznak a kérvényt közjegyző előtt aláírni, hanem azt is, hogy tartoznak aláírásaikat közjegyzőileg „hitelesíteni”. Azon szigorú értelmezés mellett, melyet a kir. Curia ezen törvény tekintetében eddig követett, a 25. § ezen rendelkezését csak úgy lehet értelmezni, hogy nemcsak a közjegyző előtti aláírás ténye, hanem ennek hitelesítése képezi a kérvény lényeges alaki kellékét. A hitelesítés előírásában pedig természetesen bennfoglaltatik a szabályszerű hitelesítés előírása. Nemcsak a törvény szó szerinti értelmezése, de ratiója is ezen álláspont mellett szól. Mert az összes rendelkezésekből kitűnőleg a jogosultságnak magában a kérvényben kell igazolva lennie s így a közjegyző előtti aláírás ténye sem bizonyítható mással, mint a kérvényre vezetett tanúsítvánnyal, már pedig a nem szabályszerű hitelesítési záradék a megkívánt teljes bizonyítást ezen ténynek nem nyújtja. Ennél fogva, ha például az aláírás-

sok hitelesítésénél a közjegyző az 1886 : VII. t.-cz. 27. § utolsó bekezdésének ellenére nem veszi fel a záradékba, hogy a kérvényezőt személyesen ismeri, vagy ha nem, mi módon szerzett magának meggyőződést személyazonosságukról (amennyiben utóbbinak a fentiek szerint egyáltalán helye lehet), akkor a hitelesítés nem felelvén meg a törvényes kelléknek, az 1899 : XV. t.-cz. 25. §-a szempontjából a kérvény nem is tekinthető „hitelesítettnek“ s így visszautasítandó lesz. Ezzel szemben arra hivatkozni, hogy az 1874 : XXXV. t.-cz. 68. §-a szerint ennek a kelléknek hiánya a közokirati erőt le nem rontja, annyival kevésbé lehet, mert ez a szakasz nem vonatkozhatik a későbbi 1886 : VII. t.-cz. 25. §-ában előírt kellék betartására. Ezt az álláspontot megerősíti a Curia következő határozata is:

„... ami pedig a kérdéses közjegyzői tanusítványnak a kérvényezők névalírásainak hitelesítését tartalmazó részét illeti, tekintettel arra, hogy a névalírások hitelesítése már az 1874. évi XXXV. t.-cz. 92. §-a, valamint az 1886. évi VII. t.-cz. 27. §-a által a kir. közjegyzők hatáskörébe utaltatott, az 1899. évi XV. t.-cz. 25. §-ában meghatározott alaki kellék megtartása csak abban az esetben állapítható meg, ha a kérvényezők azt, hogy a kérvényt a kir. közjegyző, illetőleg annak helyettese előtt sajátkezüleg irták alá, a kir. közjegyzőkre vonatkozó fentebb idézett törvényekben megjelölt érvényességi kellékekkel ellátott közjegyzői okiattal igazolják. Minthogy tehát az 1886. évi VII. t.-cz. 27. §-ának végső bekezdésében foglaltak szerint névalírás hitelesítésével a záradékba az is felveendő, hogy a kir. közjegyző a felet személyesen ismeri, ha pedig nem ismeri, felveendő az a körülmény, hogy a fél személyazonosságáról mi módon szerzett magának meggyőződést; a kérvény záradékát képező kir. közjegyzői tanusítvány, mint amely ezt a törvényes kelléket nem foglalja magában, annak a megállapítására sem alkalmas, hogy kérvényezők az 1899. évi XV. t.-cz. 25. §-ában meghatározott alaki kelléknek eleget tettek. Ennélfogva tekintettel arra, hogy az idézett törvény 31. §-ának b) és d) pontjai szerint a 21. és 25. §-oknak meg nem felelő kérvény hivatalból visszautasítandó s az a körülmény, hogy a bíróság a kérvényt tárgyalásra alkalmasnak találta, a 65. § értelmében nem zárja ki azt, hogy a kérvény kifogás folytán annak alapossága esetében visszautasítassék.“ (1905. május 9. 237. c. b. szám.)

Mig tehát a kérvényezőknek a névjegyzékbe felvett választókkal való azonosságát igazoló tanusítvány alapjául szolgáló meggyőződés mi módon való megszerzését a közjegyző megjelölni nem tartozik, addig az aláírás hitelesítése alkalmával vagy azt, hogy a feleket személyesen ismeri, vagy ha nem, hogy mi módon szerzett magának a személyazonosságról meggyőződést, a közjegyzői törvény értelmében a záradékba változatlanul felvenni tartozik. Áll ez azon esetben is, ha, mint rendszerint, a két tanusítványt magában foglaló egy záradék állítatik ki, azonban azzal a korlátozással, amelyet a Curia, figyelemmel a tanuknak a választói azonosságot igazoló tanusítványnál való kizárása szempontjából felállított. Megállapíthatjuk tehát, hogy minden esetben, amikor ugyanazon közjegyző hitelesíti az aláírásokat, aki az aláíróknak a választói névjegyzékbe felvett választókkal való azonosságát tanusítja, mellőzendő lesz az azonossági tanuk alkalmazása az aláírás-hitelesítésnél is.

H.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

99. A per tárgyát képező és az 1876 : XVI. t.-cz. 23. §-a szerint szerkesztett, kir. közjegyzőnél letéteményezett végrendelet érvénye azon az alapon támadtatott meg, hogy a közjegyző a hivatkozott törvény 24. §-ában előírt eljárást minden tekintetben be nem tartotta, amennyiben a végrendeletet tartalmazó boritékot hivatalosan le nem pecsételte, — a boritékot átfűző zsinórral egyuttal magát a végrendeletet is át nem fűzte, — a zsinórt hivatalos pecséttel a jegyzőkönyvhöz való ragasztáson felül a boritékhoz hozzá nem erősítette és a végrendelet letevőjét a végrendelet szerkesztését szabályozó 23. §-ban meghatározott kellékek betartására nem figyelmeztette. Eltekintve attól, hogy az 1876 : XVI. t.-cz. 23. §-ának szabályaira való figyelmeztetésnek elmulasztása a különben szabályszerűen szerkesztett végrendelet érvényét egyáltalában nem érintheti, a kereset alapjául vett egyéb körülmények is adott esetben a végrendelet érvénytelenítésére indokul nem szolgálhatnak, mert vitán kívül áll, hogy a végrendelet szerkesztése és a közjegyző kezeihez történt átadása tekintetében az 1876 : XVI. t.-cz. 23. §-ának szabályai betartottak. Eszerint tehát a végrendelet alapjában érvényesnek lévén tekintendő, annak joghatályát a letéteményezés körül a közjegyző részéről elkövetett csakis oly lényeges mulasztás okából

lehetne sikeresen megtámadni, mely mulasztás magát a per tárgyát képező végrendeletet az eredetivel való azonossága tekintetében aggályossá tenné, amennyiben az 1876: XVI. t.-cz. 23. §-a mellett felállított és kizárólag a közjegyző eljárását szabályozó 24. §-ban foglalt rendelkezésnek egyedüli célja az, hogy a közjegyzőnél letéteményezett végrendeletnek azonossága biztosíttassék és kicserélésének lehetősége megakadályoztassék. Már pedig adott esetben a végrendelet kicserélésének lehetősége ki volt zárva, mert a végrendeletet a boritékba maga tette be és a boritékot ő maga saját pecsétjével pecsételte le oly módon, hogy a pecsét feltörése nélkül a végrendelet kivehető nem volt: minél fogva a végrendeletet tartalmazó boritéknak még ezen felül hivatalos lepecsételése szükségtelen volt, annál is inkább, mert a 24. §-nak ebbeli rendelkezése a törvényszakaszc szövegéből kivehetőleg csak olyan végrendeletnél alkalmazandó, melyet a közjegyző maga zár be a boritékba. Mint-hogy pedig a közjegyző az ekként átvett és a végrendeletet tartalmazó boritékot azon keresztülfűzött zsinórral a felvett jegyzőkönyvhöz tényleg oly módon pecsételte, hogy annak eltávolítása és mással való helyettesítése, akár pedig a végrendeletnek a boritékban való elcserélése kizártnak tekintendő és minthogy ez irányban az egész eljárás alatt aggály fel nem merült, a közjegyzőnek az a mulasztása is, hogy a boritékkal együtt abban volt végrendeletet is nyilván véletlenül át nem fűzte és a zsinórt a boritékhoz hozzá nem pecsételte, a kifejtettek szerint szintén a végrendelet érvényére befolyással nem bíró oly lényegtelen körülményeknek volt tekintendő, melyeknek alapján a végrendelet joghatályát sikerrel megtámadni nem lehet. (Curia 1910. január 11. 2757. sz. a pozsonyi tábla indokainak hahagyásával.)

*

100. Az 1876: XVI. t.-cz. 21. §-ának első bekezdése szerint közzévégrendeletet közjegyző és kir. járásbiróságok előtt az 1874. évi XXXV. t.-cz.-ben előirt módon lehet tenni, és miután az idézett § a közjegyzőt s a kir. járásbiróságokat együttesen említi, annak értelmében a kir. járásbiróságok, közzévégrendeletek felvételére kivétel nélkül jogosítvák, amint az ki van mondva a kir. Curianak 12. sz. polgári döntvényében. A kir. járásbiróságoknak ezt a hatáskörét nem szüntette meg az 1886: VII. t.-cz. 9. §-a, mert e § szerint olyan teendőket, amelyek kizárólag a közjegyzői hatáskörbe tartoznak, a járásbíró csakis a közjegyző akadályoztatása és helyettes nem léte esetén és csupán annyiban láthat el, amennyiben azok halasztást nem tőrnek; ezen teendőkből tehát a járásbíró csak az akadályozott közjegyzőt helyettesíti, holott a közzévégrendeletek felvétele az 1876: XVI. t.-cz. 21. §-a szerint a járásbírónak is hatáskörébe tartozik, minélfogva közzévégrendelet készítése esetében a járásbíró nem mint a közjegyző helyettese, hanem saját hatás-

körében jár el, amiből következik, hogy a járásbiróságok közzévégrendeletek felvételére kivétel nélkül jogosítvák. Nem helytálló tehát az alperesi kifogás, hogy az örökhagyó által tett végrendelet érvénytelen volna azon okból, mert azt nem a közjegyző, hanem a járásbíró vette fel és felperes a közjegyző akadályoztatását, avagy a végrendeletkezési jogügyletnek halaszthatatlan voltát ki nem mutatta. (Curia 1909. október 12. 2699. sz.)

Hagyatéki eljárás.

101. A hagyatéki zárlat az 1887 korona betét összegre özv. N. A.-nének a kamatokra terjedő özvegyi joga fenntartásával az 1894: XVI. t.-cz. 91. §-ának értelmében elrendeltetik. Mert: az i—i népbank nyilatkozata szerint az örökhagyó nevében 1973 K betét volt 1908. december hó 14-én, melyből ugyanazon nap 200 K vétetett ki, december hó 18-án pedig 100 K tétetett be, mely napon özv. N. A.-né kértére a betétkönyv ennek nevére iratott át, mely körülmény, minthogy az özvegy azt, hogy férje a betétkönyvet neki ajándékozta, valószínűvé nem tette, a betétkönyv birtokába jutása pedig csak úgy történhetett, hogy azt mint az örökhagyóval hitvestársként együtt lakó magához vette az örökhagyó elhalta után. Ennélfogva a betéti tőke hagyatéknak lévén vélelmezendő, arra a zárlat elrendelendő annál is inkább, mivel az özvegy ama eljárásában, hogy a betétből az örökhagyó elhalozása után, hagyatéki bírói engedély kikérése nélkül kivett és egyéb ingóságokat is eladott, a veszély fennforog s így arra mint állagra az idézett t.-cz. 92. §-ának harmadik bekezdése alapján az özvegy ellen is helye van a zárlatnak. (Curia 1910. márczius 22. 942. sz. a bpesti tábla 1909. decz. 29. 8346. sz. indokainak hahagyásával.)

Czégügyek. Váltóóvás.

102. Folyamodó czégtagok czégüknek „vom Scheidt & Graeser“ alakban való bejegyzését kérték s a törvényszék a czégbejegyzést ebben az alakban rendelte is el. A kir. táblának az a kijelentése tehát, hogy az elsőbiróság a czégszöveget „vom Scheid & Graeser“ alakban rendelte volna el, téves.

Az elsőbiróság által bejegyeztetni rendelt czégszöveg pedig, tekintettel arra, hogy az egyik czégtag vezetékneve „vom Scheidt“ a másiké „Graeser“ s hogy a bejegyeztetni rendelt czégszöveg a czégtagok vezetéknevén s az azokat összekötő és a társasviszonyra utaló külön jelen (&) kívül mást nem tartalmaz, úgy a magyar, mint a német nyelvű czégszövegnek megfelel. Eszerint a czégtagok czégüknek magyar nyelvű czégszöveggel való bejegyzésére nem utasíthatók. (Curia 1910. márczius 2. 128. sz.)

*

103. A cég a férj neve alatt van bejegyezve, de a cég-tulajdonos a feleség, a férj a cégvezető. Az a körülmény, hogy a férj saját nevét a cégvezetésre utaló toldás nélkül írta a váltóra, nem zárja ki annak bizonyítását, hogy mégis az akkor már neje tulajdonát képező cég nevében, cégvezetői minőségben, tehát nem saját nevében vállalt váltói kötelezettséget. (Curia 1910. április 1. 286/910. v. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

104. A kir. Curia a másodbiróság ítéletét annyiban, amennyiben kimondotta, hogy a végrendelet alaki hiány okából érvénytelennek nem nyilvánítható, és királyi engedély hiánya miatt meg nem támadható, vonatkozó indokai alapján és azért hagyta helyben, mert a főrendiház szervezetének módosításáról szóló 1885: VII. t.-cz. az által, hogy a címzetes püspökök közül, akik azelőtt mindnyájan tagjai voltak a főrendiháznak, csupán a nándorfejérvári és tinnini felszentelt püspököket hagyta meg a főrendiház tagja sorában, nem változtatott a tinnini püspök jogállásán abban az irányban, hogy ez a püspök a Kollonics-féle egyezmény alá tartozik-e vagy sem. Ellenben a másodbiróság ítéletének azt a rendelkezését, mely szerint az elsőbirósági ítélet vonatkozó részének megváltoztatásával a II. és VIII. r. alpereseknek egy évi határidőt tűz ki a kormányhatóságilag jóváhagyott alapító levélnek bemutatására s meghagyás teljesítésének vagy nem teljesítésének jogkövetkezményeit állapítja meg, a kir. Curia megváltoztatja és e részben az elsőbiróság ítéletét hagyta helyben a következő okokból: Az örökhagyó vagyonának a hagyományok kifizetése után megmaradó részét alapítványul hagyta azzal a rendeltetéssel, hogy annak jövedelme felerészben Péter-fillérekre fordítassék, másik fele része felperesnek, amíg él, adassék ki, azután pedig iskolai ösztöndíjakra osztassék ki, az alapítvány kezelésére a kalocsai főkáptalant kérte fel. Ennek az alapítványnak létesülését nem akadályozhatja sem az, hogy az alapítvány jövedelmének felerésze Péter-fillérekre fordítandó, mert ily rendelkezés sem tételes, sem szokásjogi szabályokba nem ütközik; sem az nem akadályozhatja a fennforgó esetben az alapítvány létesülését, hogy a kezeléssel végrendeletileg megbízott testület külön alapítólevelet kormányhatósági jóváhagyás végett nem mutatott be.

Az alapítványokról szóló törvényeink, jelesen az 1715. évi LXXIV., 1723: LXX., 1791: XXIII. és XXVI. t.-cikkek félreérthetetlen tartalma szerint ily természetű alapítványok kormányhatósági jóváhagyás nélkül létesülhetnek s e törvényekben ezekre az alapítványokra nézve csupán a főfelügyeleti jog van fentartva. Ebben a főfelügyeleti hatalomkörben pedig az a jog, hogy a

kormányt közreműködés illeti meg a jóváhagyás megadása által az alapítvány létesítésében, amely jóváhagyás nélkül ily alapítványok nem is létesülhetnek, nemcsak benn nem foglaltatik, de a magyar alapítványi jognak hosszú történelmi fejlődés folyamán kialakult rendszere, mely az 1791: XXVI. t.-cikknek különösen 10. §-ában nyert betetőzést, a kormánynak ezt a közreműködési jogát az ily alapítványok létesítésében egyenesen kizárja. Ennek a rendszernek ugyanis az idézett törvényekben körülírt, a *piae causae* fogalmi körébe eső alapítványok tekintetében garantialis természetű elve az, hogy a főfelügyelet csak a már létrejött és az illetékes testületek kezelésébe jutott ily alapítványok felett gyakorolható és a felügyeletből folyó összes jogok a már létrejött alapítvány, illetőleg annak kezelése ellen érvényesítendőek. Ehhez képest felperes az alapító akaratot magában foglaló végrendelettel szemben nem követelhet törvényes örökösödési jogot azon az alapon, hogy a szóbanforgó alapítvány a kormányhatósági jóváhagyást nélkülözi. Mindezeknél fogva, kétségtelen lévén az, hogy a másodbiróság ítéletének megjelölt rendelkezése alapítványi közjogunkba ütközik, a másodbiróság ítéletét ezen részében megváltoztatni s az elsőbiróság ítéletét kellett helybenhagyni. Tekintettel azonban arra, hogy a bíróságnak feladata ily esetekben gondoskodni arról, hogy az alapítványok felett törvényeink értelmében gyakorlandó főfelügyelet lehetővé tétessék és azok a jogok, melyek a kormányt ebben a hatáskörben megilletik, érvényesülhessenek, ki kellett mondani, hogy az alapító akaratot tartalmazó végrendelet hiteles másolatban a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minsterhez felterjesztendő. A takarékpénztári betétekre vonatkozóan azért helyes a másodbiróság ítélete, mert a végrendelet az értékpapirokról intézkedik, a takarékpénztári betétkönyvek pedig a tágabb értelemben vett értékpapírok közé tartoznak, a végrendeletből nem állapítható meg, hogy az örökhagyó a takarékpénztári betétkönyveket végrendeleti intézkedése alól ki akarta volna venni. A kir. Curia a másodbiróság ítéletének többi indokait elfogadta. (Curia 1910. április 28. 5856. sz.)

*

105. Az adóst esetleg megillető kötelesrészre illetve ennek kiegészítésére vonatkozó jogosultságot az adós hitelezője, s ennek jogán bárki más csak akkor jogosult érvényesíteni, ha adósa ebbe beleegyezett, vagy akár nyilatkozatával, akár más módon kifejezést adott annak, hogy kötelesrészre vonatkozó igényét érvényesíteni kívánja, valamint akkor is, ha az adós jogelődének a kötelesrészt sértő rendelkezése, illetve az adósnak a kötelesrészre vonatkozó jogosultsággal kapcsolatos magatartása a hitelező megkárosítását célzó és a kötelesrészt felelősséggel tartozó kedvezményezett

is terhelő rosszhiszeműségen alapul. Felperes ez eseteknek egyikét se mutatta ki, miért is a másodbiróság ítéletét ezen, valamint az 1881: LX. t.-cz.-re alapított indokainál fogva helybenhagyni kellett. (Curia 1910. április 12. 524/910. sz.)

*

106. Az alsóbiróságok ítéletében megállapított s az alperes által felebbezésében kifejezetten helyesnek elismert tényállás szerint örökhagyó az apjától örökölt s az izsáki 155. számú tkvi betétbe A. I. 1—2. sorszámok alatt felvett ingatlanait az 1903. évi december hó 6-án kelt adásvételi szerződéssel 980 koronáért eladta s ugyanazon a napon kiállított adásvevési szerződéssel 700 koronáért megvette az izsáki 2479. számú tkvi betétben foglalt ingatlant; mely ingatlant szőlővel ültetvén be, a vételárból fenmaradt 280 koronát az ültetéssel felmerült költségek részleges törlesztésére fordította. Birói gyakorlatunk állandóan azt a jogszabályt követi, hogy az ági jellegű ingatlanok elidegenítése s más ingatlanok megszerzése esetében ági értéket az elidegenített ingatlan helyébe lépő vételár képezi, tekintet nélkül arra, vajjon az elért vételár az újonnan szerzett ingatlan vételárát meghaladja-e, vagy sem. Ezen jogszabály szem előtt tartásával, tehát mindkét alsóbiróság ítéletének megváltoztatásával az izsáki 2479. számú tkvi betétbe foglalt s az örökhagyó által vásárolt ingatlan szerzeményi jellegűnek volt minősítendő és mint ilyen, hitvestársi örökösödés címén az alperesnek volt megítélendő azzal a kötelezettséggel, hogy ebből az ingatlanból ági érték címén a másodrendű felperesnek az alperes özvegyi jogának megszüntével beállandó esedékességgel 980 korona lesz kifizetendő. (Curia 1910. április 26. 939. sz.)

*

107. Helyes az alsóbiróságoknak az a jogi álláspontja, hogy örökhagyó végrendeletében felperes és esetleg gyermekei javára az osztr. polg. törvénykönyv 608. §-ában szabályozott hitbizományi helyettesítést állapít meg és hogy ez a rendelkezés a 612. §-nak tiltó intézkedésébe nem ütközik. Örökhagyónak végrendelete nem tartalmaz olyan rendelkezést, hogy azon esetben, ha a végrendelezőnek örökösökül kijelölt kiskorú gyermekei a felperes, esetleg gyermekei javára az egész vagyona kiterjedőleg feltételesen rendelt hitbizományi helyettesítést magokra nézve a kötelesrész erejéig kötelezőnek el nem ismernék, kiskorú gyermekeit a kötelesrészre szorítaná s őket arra köteleznék, hogy a kötelesrészen felüli hagyatéki vagyont azonnal, tehát a végrendeletben kitűzött feltételre való tekintet nélkül kötelesek lennének az utóörökösül kijelölt felperesnek kiadni, ilyen rendelkezés hiányában pedig a peres felek egymás-

közi jogviszonyának szabályozásánál nem az osztrák polgári törvénykönyv 808. §-a, hanem 774. §-a irányadó, amely szerint az esetben, ha a szükségörökösnek nagyobb örökrész hagyatik, a korlátolás csak azon részre vonatkozhatik, ami a kötelesrészt meghaladja. Ennélfogva a felperesnek, esetleg gyermekeinek a végrendeleten alapuló igénye nem terjedhet többre, mint arra, hogy a kötelesrészt meghaladó hagyatéki vagyona nézve utóörökösödési joga a végrendeletben megjelölt feltétel beálltának esetére biztosíttassék: viszont a szükségörökösök csak azt követelhetik, hogy a kötelesrésznek megfelelő vagyonérték a korlátolás alól mentesíttessék. (Curia 1909. október 12. 2699/909. sz.)

*

108. Nem vitás, hogy az özv. K. R.-né elsőrendű alperes által néhai férje K. R. után hitvestársi törvényes öröklés jogán igényelt ingó és ingatlan hagyatéki szerzeményi vagyont képez. Erre a hagyatéki vagyona a felperesek is támasztanak oldalági törvényes öröklési igényt azon alapon, hogy az örökhagyó nemes ember lévén, özvegye még a szerzeményi javaiban sem bír öröklési joggal, különösen még azért sem, mert néhai K. R. végrendeletében nejt a hagyatéki vagyonnak csakis haszonélvezetére szorította, anélkül, hogy a hagyatéki vagyonnak tulajdonjogát is reá ruházta volna. Felperesnek keresete azonban elfogadható jogi alappal nem bír; mert abból, hogy örökhagyó végrendeletében a hagyatékát képező vagyona tulajdonjoga iránt egyáltalában nem intézkedett s abban özvegyének csak a haszonélvezeti jogát szabályozta, nem lehet arra következtetni, hogy nejt ily módon, az oldalági örökösök javára, törvényes hitvestársi öröklési jogától megfosztani akarta volna, amennyiben az örökhagyó után ági és szerzeményi jogi természetű bírói vagyon maradván, hogy az özvegy az ági vagyon haszonélvezetében maradjon, a haszonélvezet tárgyában tett rendelkezésre szükség volt. Ekként tehát a hagyatéki vagyon tekintetében törvényes örökösödés esete állott be. Minthogy pedig az id. törvk. szab. 14. §-a lemenők hiányában a szerzeményi vagyona nézve a hitvestársi törvényes örökösödést állapítja meg; továbbá minthogy olyan törvény vagy jogszabály nincsen, mely a fenti intézkedéstől eltérően a nemesek szerzeményi javaira más örökösödést állapítana meg, nyilvánvaló, hogy midőn örökhagyó leszármazók hátrahagyása nélkül halt el, az utána maradt szerzeményi vagyonban a törvényes öröklés joga az örökhagyónak özvegyét, az elsőrendű alperest illeti meg: ennélfogva az alsóbiróságok helyesen jártak el, midőn felpereseket a peres szerzeményi vagyona nézve oldalági öröklés címén támasztott keresetükkel elutasították. (Curia 1910. április 13. 4822. sz. a pozsonyi tábla indokainak hhagyásával.)

*

109. Jogszály ugyan, hogy az utóöröklési jogosultság rendszerint nem száll át az utóörökösül kijelölt személy leszármazóira, hanem annak az utóörökösödés megnyitása előtti elhalálozásával az utóörökléssel korlátozott vagyon e teher alól felszabadul; ámde ez alól az általános szabály alól kivételt képez az az eset, amidőn a végrendelet tartalmából megállapítható végrendelkezőnek az az akarata, hogy az utóörökös rendelést nem csupán az utóörökösül megjelölt személyre szorította, hanem azt annak leszármazóira is kívánta kiterjeszteni, mert ilyen esetben utóöröklés átszállásának helye van, hogy pedig végrendelkező az utóörökös nevezésnél nem csupán az utóörökösökül kijelölt két fiára, hanem azoknak leszármazóira is volt figyelemmel, megállapítható abból, hogy örökhagyó a 6 éves korában volt előörökös magtalan elhalálozása esetére utóörökösökül másik két nő és már családdal bíró fiát rendelte ki; de különben is a végrendeletnek ekként való magyarázata a jelen esetben azért nem bír jelentőséggel, mert a végrendelet szerint I. és F. a hányad megjelölése nélkül lévén utóörökösöknek kirendelve, F.-nek kiesése esetében az utóörökléssel terhelt egész vagyon a beálló növedékjognál fogva I.-t, az elsőrendű felperest illetné meg, már pedig elsőrendű felperes a F. leszármazóinak vagyis a másod- és harmadrendű felpereseknek utóöröklési jogát elismerte.

Bírói gyakorlatunk értelmében az utóöröklés csak egyszer állhat be; az utóörökösnek az örökös után való öröklésével a netaláni további utóörökösnevezés hatálytalanná lesz. Nem vitás, hogy D. P. örökhagyó az utánna maradt vagyonnak egy részét stb. az elhalt nővére, kiskorú D. K. után éppen a D. A. által alkotott végrendelet 6. pontjában rendelt utóörökösödés alapján mint utóörökös örökölte; ennél fogva erre a vagyonra kiterjedő további utóörökösnevezés hatálytalanná válván, erről a vagyonról tehát az örökhagyó hatályosan végrendelkezhetett. Az alsóbiróságnak azt a jogi álláspontját, hogy D. P. örökhagyó a kötelesrészének megfelelő vagyonértékről a D. A. végrendeletében szabályozott utóöröklésre való tekintet nélkül szabadon és joghatályosan végrendelkezhetett, a kir. Curia is magáévá tette s ebből a szempontból bírálat tárgyává tette azt, hogy D. P. örökhagyó az apja D. A. után saját örökrészébe mit és milyen értéket örökölt stb. (Curia 1910. február 16. 5526. sz.)

*

110. A B) alatti közjegyzői okirat nem kifogásolt tartalma szerint felperes, mint apa, fiának, az alperesnek megélhetését biztosítani és fiát örökrészére nézve még életében kielégíteni akarván, a kereseti ingatlanokat örökségi osztály címén alperesre ruházta, de azokra az életfogytig terjedő haszonélvezetet magának

fentartotta. A B) alatti szerződésben foglalt jogügylet tehát az örökrészbe való betudás, de egyúttal a holtig tartó haszonélvezet kikötése mellett tett s elfogadott ajándékozást képez, melyet felperes a rajta elkövetett durva sértés miatt hálátlanság okából hatálytalanítani kér. Eszerint a megbírálandó jogkérdés nem az, hogy alperes az apja — felperes — után megnyilandó öröklésre érdemtelenné vált-e, hanem az, hogy a durva hálátlanság tényálladéka fennforog-e, mely alkalmas az ajándékozási szerződés hatálytalanítására? (Curia 1910. április 3. 913. sz.)

*

111. Örökbefogadási szerződésnek bírói úton való felbontása csak az örökségből való kitagadás esetének megfelelő okokból foglalhat helyet. Minthogy azonban alperesnek az a panaszolt ténye, hogy örökbefogadó szüleitől eltávozott s az ő beleegyezésök kikérése nélkül nagykorúságában más községben férjhez ment, az örökségből való kitagadásra nem szolgálhatna elfogadható ok gyanánt; minthogy eszerint ebből az okból az örökbefogadási szerződést sem lehet érvénytelennek kimondani és felbontani, ezeknél fogva a keresetet el kellett utasítani. (Curia 1910. február 8. 5875. sz.)

*

112. Néhai K. K. a felperessel való házasságra lépését közvetlen megelőző napon kiállított s köziratba foglalt B) alatti nyilatkozatban a felperes mint leendő neje anyagi jólétének biztosítása céljából hitbér címén lekötötte azt a két életbiztosítási kötvényen alapuló összeget, amely kötvények szerint ő . . . összesen 18,000 korona erejéig biztosítva volt és beleegyezett abba, hogy leendő neje az életbiztosítási összeget hitbér címén bírhasse és haszonélvezhesse. Nem vitás, hogy felperes és K. K. házasságot kötöttek, hogy utóbbi 1908. évi április hó 13-án végrendelet nélkül elhalt, hogy az első helyen megjelölt kötvényben a biztosítottak törvényes örökösei, a második helyen megjelölt kötvényben pedig K. Izabella (elsőrendű alperes) és az azóta, de a biztosított előtt elhalt Ilona nevű leányai, vagy a biztosított törvényes örökösei neveztettek meg kedvezményezettekül, hogy továbbá a másodrendű alperes a biztosítottak fia, a harmadrendű alperes pedig felperessel való második házasságból származott kiskorú leánya. Helyes a másodbiróság ítéletének ama jogi álláspontja, amely szerint a felperest a B) alatti közjegyzői okirat alapján a kétrendbeli biztosítási összegre nézve nem a tulajdonjog, hanem csupán az életfogytig tartó haszonélvezeti jog illeti meg és ez alapon helyesen utasította el a felperest tulajdonjog iránti keresetével, de hitbérül valamely dolognak vagy jognak a haszonélvezete is kiköthető; már

pedig a B) alatti közjegyzői okirat tartalma szerint nem kétséges, hogy az örökhatározó akarata oda irányult, hogy a felperest hitbérül a kérdéses életbiztosítási összegeknek csupán a haszonélvezete illesse meg. Ebből azonban az következik, hogy a felperes az őt jogosan megillető haszonélvezeti jog iránti igényével nem volt elutasítható, amely mint kisebb, a tulajdonjogi nagyobb kereseti kérelemben bentfoglaltnak tekintendő. Ez alapon mindkét alsóbíróság ítéletét ily értelemben megváltoztatni és a felperes életfogytig tartó haszonélvezeti jogát a két rendbeli biztosítási összegre megállapítani kellett. (Curia 1910. április 7. 467. sz.)

*

113. Az ingatlant terhelő haszonélvezeti jog hatályának a tartalma, az ingatlan tulajdonosaival szemben lényegileg abból áll, hogy túrni tartozzanak azt, miszerint a haszonélvező az ingatlant úgy, amint az a természetben létezik, életfogytig személyesen használhassa, miből kifolyóan a tulajdonos, kikötés hiányában, vagy különös törvényi intézkedés nem léteben, nem jogosult ahhoz, hogy a haszonélvezeti jog gyakorlatát a jelzett terjedelmében korlátozhassa. Ezek szerint a felperesek nem jogosultak követelni azt, hogy a per tárgyát képező s az özvegy haszonélvezeti jogával, még pedig a felperesek tulajdonjogának a szerzését megelőző időből eredően terhelt ingatlan, a vagyonközösség megszüntetése céljából, oly módon adassék el, hogy az özvegy haszonélvezeti joga az árverésnél figyelmen kívül hagyassék és csupán a vételár kamataira utaltassék. Ha pedig az ingatlan csak az özvegy haszonélvezeti jogának a fentartásával adható el a vagyonközösség megszüntetése végett, az sértené az első- és másodrendű alpereseknek azt a jogos érdekét, melynél fogva kívánhatják, hogy a felperesek az eladást csak alkalmas időben szorgalmazzák, amennyiben az ingatlan a haszonélvezeti jog fentartása mellett, valódi értékében nyilván el nem adható. (Curia 1910. április 1. 6003/1909. sz.)

*

114. Az állandóan követett birói gyakorlat szerint házassági perekben, valamint az ezzel szoros kapcsolatba álló, egyidejűleg eldöntött nőtartás iránti kérdésekben perújításnak helye nincs, ami kitűnik a H. T. 91. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy ezen törvényszakas a) és b) pontjában felsorolt esetekben, csupán a kiszabott tartás felemelésének van helye; ennél fogva a kir. Curia a felperes keresetét nem mint perújítási, hanem mint a kiszabott tartás felemelése iránt beadott új keresetet vette elbírálás alá. A kir. Curia a peres felek között lefolytatott pontó perben 1907. évi

november hó 7-ik napján 1980. sz. alatt meghozott ítéletével a jelen perbeli felperes végleges nőtartás díját havi 60 K-ban állapította meg, figyelemmel az alperes akkori vagyoni és társadalmi helyzetére, valamint a felperesnek igazolt vagyontalanságára s ezt az összeget a kir. Curia a felperes eltartására elegendőnek találta. Ezek szerint tehát a kir. Curia hivatkozott ítéletével a felperes részére a szükséges tartást minden fentartás nélkül már megállapította. Ennek a tartásnak felemelésére nem szolgálhat alapul az, hogy az alperes a házasság felbontása után magasabb hivatali állásba és fizetési fokozatba lépett elő, mert a tartásdíj megállapításánál a férjnek a házasság felbontása idejében volt vagyoni és társadalmi helyzete az irányadó, minél fogva, ha a házasság felbontása után a volt férj vagyoni helyzete előnyösebbé válik, ebből a vált nő a maga részére újabb jogokat nem igényelhet, amint másrészről a házassági törvény nem nyújt módot arra sem, hogy az elvált férj, vagyoni helyzetének esetleges megrosszabodása okából, a kiszabott szükséges tartás mérvének leszállítását kérhesse. Mint-hogy ezek szerint a felperes részére a szükséges tartás már meg van állapítva és így nem forog fenn a H. T. 91. §. a) pontjában említett az az eset, a mikor, a kiszabott tartás felemelésének helye van; annál fogva a kir. Curia mindkét alsóbíróság ítéletét megváltoztatta, a felperest keresetével egészben elutasította s mint pervesztést az 1868. évi LIV. t.-cz. 251. §-a alapján a per és sikerre vezető felelősség költségeiben elmarasztalta. (Curia 1910. május 9. 871. sz.)

*

115. A kiskorú nem bir szenvedő váltóképesseggel, habár czége gyámhatósági jóváhagyás nélkül kiadott iparigazolmány alapján be is jegyeztetett. Nem vállalhat helyette érvényes váltójogi kötelezettséget a gyámhatósági jóváhagyás nélkül kirendelt cégvezető sem. (Curia 1910. márcz. 30. 171/901. sz.)

*

116. Az 1908 : XLI. t.-cz.-nek az 1881 : LX. t.-cz. 51. §-a helyébe lépett 2. § 1. pontja abban tér el az említett régibb törvény intézkedésétől, hogy míg az 1881 : LX. t.-cz. 51. § b) pontja szerint az istentiszteletre szánt helyiséghez tartozó szerelvények csak annyiban voltak mentesek a foglalás alól, amennyiben magántulajdont nem képeztek, addig az újabb törvény az istentiszteletre szánt tárgyakat általában kiveszi a végrehajtható foglalása alól. Ebből nyilvánvaló, hogy az istentiszteletre szánt helyiséghez tartozó szerelvények, mint amilyenek a templomi imaszékek is, akkor sem foglalhatók le s következőleg a csödtömeghez sem leltározhatók, ha azok magántulajdont képeznek és nem foglalható le és nem

leltározható a csődtömeghez az ily tárgyaknak használati joga, vagyis a pótleltárban összeirttemplomi ülés sem. (Budapesti tábla 1909. szept. 22. 2269. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

117. Ha valamely illetékegyenérték alá tartozó jogi személy a tulajdonát tevő telket házépítés céljából vállalkozónak akképp engedi át, hogy az építendő házat bizonyos meghatározott idő leteltéig a vállalkozó bírja és használja s a telektulajdonos jogi személy csak a kikötött idő elteltével veszi azt birtokába és használatába, ez a jogi személy a kikötött idő leteltéig illetékegyenértéket fizetni köteles, azonban az 1887. évi XLIV. t.-cz. 5. §-a szerint meghatározott értékalapnak csak annyi százaléka után, amennyi a telek értékének és a vállalkozó részéről befektetett építési tőkének együttes összegéből a telekre esik. (XXXII. számú döntvény 1910. május 7.)

A hatásköri bíróság gyakorlatából.

I. Holttest egyik sirboltból kivételének és más sirboltba áthelyezésének türése iránt indított ügyben a rendes bíróság hatásköre állapított meg. A felmerült esetben az elhalt asszony anyja a főszolgabíró engedélyét kérte, hogy leánya holttestét a sirboltból kivéthesse és saját családi sirboltjába átszállíthassa. A főszolgabíró az elhalt férjének ellenzése következtében az engedély megadását attól tette függővé, hogy kérvényező a holttest felett való rendelkezésre jogosultságát birói ítélettel igazolja. A kir. járásbíróság, melynél az anya sommás keresetet indított veje ellen annak megállapítása iránt, hogy alperes tűrni tartozik néhai nejének kiásatását és felperes családi sirboltjába való átvitelét, a keresetet elutasította, hivatkozva az 1876: XIV. t.-cz.-re, melyből megállapítható, hogy az ügyben az eljárásra a közigazgatási hatóság bir hatáskörrel és nincs oly törvényes intézkedés, amely szerint a közigazgatási hatóság határozatával meg nem elégedő fél ily kérdésben a bírósághoz fordulhasson. A kir. törvényszék az eljárást megszüntette, mert az 1906. évi 25857. sz. bm. rend. értelmében a hullák átszállítására vonatkozó engedély megadása a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik és így oda tartozik annak a megállapítása is, hogy kinek van joga a hulla átszállítása iránt intézkedni, de ezenfelül nem tartozhatik a polgári perútra még

azért sem, mert a per tárgya vagyoni értékkel nem bír. A kir. Curia (1907. ápr. 6. J. H. 12. sz.) a törvényszék végzését — a vagyoni értékre vonatkozó indok elhagyásával — helybenhagyta azért is, mert az a kérdés, hogy a férj tartozik-e tűrni felesége holttestének felásatását és áthelyezését, nem polgári magánjogi viszonynak tárgya. Az anya ezek után ismét a főszolgabíróhoz fordult, aki a folyamodást a törvény rendes útjára utasította egyúttal pedig az ügyet a hatásköri bírósághoz terjesztette fel. A főszolgabíró határozata szerint a sirboltok kinyitásának, a hullák kiásásának és szállításának engedélyezése tisztán csak a közegészség érdekéből utaltatott a közigazgatási hatóság hatáskörébe, más kérdés azonban, hogy az engedélyt nyert félnek van-e magánjogi értelemben vett joga a sirbolt és a hulla felett rendelkezni. A közegészségi hatóság engedélye ilyen jogot egyáltalán nem biztosít. A közigazgatási hatóság csak „engedélyez“, de nem „kötelez“. Kötelezne csak akkor, ha ezt közegészségügyi szempontok kívánják. De ahhoz, hogy a sirbolt kinyitassék és a holttest átszállíttassék, semmiféle közegészségi és közérdek nem fűződik. Mert ha lehet itt közegészségi érdekről szó, akkor az abban áll, hogy a a sírok ne bolygattassanak.

Az tehát, hogy a sirbolt kinyitassék és a holttest átszállíttassék, az anya magánérdeke és mihelyt ezen érdek egy másik magánérdekekkel ütközik össze, mely abban áll, hogy a kinyitás és átszállítás meg ne történjék, a sirbolt tulajdonosa tulajdonában, a holttest felett rendelkező valóságos vagy vélt jogában ne háborgattassék, a bíróság van hivatva eldönteni, hogy kinek van igénye a kinyitásra és átszállításra és ki tartozik ezeket tűrni. E kérdés eldöntése pedig annak megállapításától függ, hogy ki rendelkezik a holttest felett és kinek a tulajdona a sirbolt, mert ebben az esetben a tulajdonost kell kötelezni a sirbolt kinyitásának türéseire, helyesebben arra, hogy a tulajdona felett való szabad rendelkezésben korlátoztassék. Végül a kétes hatáskör mindenkor a rendes bíróság javára értelmezendő; ezért mondják törvényeink a birói eljárást a törvény rendes útjának.

A m. kir. igazságügyminister 1909. J. 262. sz. a. kelt nyilatkozatában azt a véleményt terjesztette elő, hogy ebben az ügyben az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. A hatásköri bíróság azonban a rendes bíróság hatáskörét állapította meg a következő okokból: A jelen ügyben a rendes bíróság és a közigazgatási hatóság között a hatásköri összeütközés esete ama jogvitának eldöntését illetően merült fel, mely az elhalt férje és anyja között arra nézve keletkezett, hogy a férj köteles-e megengedni, hogy feleségének sirboltba már elhelyezett teteme az elhaltnak anyja által épített sirboltba vitessék. Itt tehát magánosok között felmerült és pedig az elhalthoz való családi kötelékből származó és így megoldásának alapját a családjogban lelő jogvita forog

fenn. A családjog pedig a magánjog körébe tartozik. Általános szabály az, hogy a magánjog körében felmerült jogviták eldöntése a rendes bíróság hatáskörébe tartozik. Kivétel csak akkor van, ha ilyen kérdést tételes jogszabály a közigazgatási hatóság hatáskörébe utal. A jelen ügy tárgyát tevő jogvitára nézve pedig nincs oly tételes jogszabály, mely e vitát a közigazgatási hatóság hatáskörébe utalja. Ugyanis a közegészségügy rendezéséről szóló 1876. évi XIV. t.-cz. 118. §-ának az a rendelkezése, hogy sirok, vagy sirboltok kinyitása, valamint hullák kiásása csak hatósági engedély folytán, az eljárásnál egészségügyi szempontból szükséges, rendeleti úton kiadandó szabályok szigorú megtartása mellett történhetik, valamint e törvény rendelkezéséhez képest a belügyminister által legutóbb az 1906. évi 25,857. sz. rendelettel kiadott szabályok, melyek szerint minden emberi hulla elszállításához, valamint a már eltemetett hulla kiásatásához és elszállításához avagy újra eltemetéséhez hatósági engedély szükséges és hogy ezt az engedélyt az elsőfokú közegészségügyi hatóságtól kell kérni: csupán a közegészségügyi szempontból szükséges elővigyázati és óvórendszabályok; a hatósági eljárást és engedélyt ebből a szempontból követelik meg. Ennek körén azonban teljesen kívül áll a jelen ügyben felmerült magánjogi kérdés. A közigazgatási hatóság által adott engedély csakis annak megállapítása, hogy a sirbolt kinyitásának, hulla kiásásának, elszállításának közegészségügyi szempontból akadálya nincs; de ha eme cselekményeknek valamely magánszemélynek a magánjogra alapított akarata ellenszegül: az ebből keletkezett jogvita a közigazgatási hatóságnak pusztán engedélyével eldöntve nincs, mert ennek eldöntéséhez kell az ellenszegülő akaratot kötelező rendelkezés is. Tehát nyilvánvaló, hogy pusztán az engedély megadására vonatkozó hatósági hatáskör nem foglalja magában az arra szükséges hatáskört, hogy a különleges esetben felmerült magánjogi vita is ugyanott eldöntessék; vagyis nem foglalja magában azt, hogy az engedély megadásán felül a közigazgatási hatóság még kötelező rendelkezést tehessen ama személy irányában, aki a sirbolt kinyitását, hulla kiásását, elszállítását magánjogi alapon ellenzi. (1909. június 7. Hb. 42. szám.)

Az ügy ismét a bíróságok elé kerülvén, a Curia lapunk múlt számában 81. sorszám alatt közölt határozatával az anyát keresetével elutasította és kimondotta, hogy az eltemetésre vonatkozó családjogi kötelezettségnél fogva a férj tekintendő jogosítottnak is megválasztani a helyet, ahol neje eltemettessék és holtteste nyugodjék.

*

II. Nem peres hagyatékhoz tartozó követelések behajtására ügygondnok kirendelése ügyében a közigazgatási hatóság hatásköre állapított meg. A hagyaték a kir. járásbíróság végzésével történt jogerős átadása után a vármegye árvaszéki, mint a kisk.

örökösöknek, akik az egész hagyatékot örökölték, gyámhatósága megkereste a kir. járásbíróságot, mint hagyatéki bíróságot, hogy a hagyatéki leltárban felvett követelésnek behajtása iránt intézkedjék. A kir. járásbíróság a kérelmet elutasította, mert az 1894: XVI. t.-cz. 90. §-ának negyedik bekezdése szerint a követelés behajtására ügygondnok csak akkor rendelendő ki, ha erre az örökösök minőségben igényt támasztók között megállapodás nem jött létre; a szóban levő hagyatékban azonban ez az eset nem áll fenn, mert a követelés az örökösök között nem vitás. A vármegye árvaszéke a kir. járásbírósággal közölte, hogy az elutasító végzést tudomásul nem veszi, de — minthogy nem magánfél, hanem hatóság — ellene felfolyamodással nem él; azonban az 1894: t.-cz. 49. §-ára, a 75. § második bekezdésére és a 90. § negyedik bekezdésére hivatkozva, vitatja, hogy a kir. járásbíróság tartozott volna ügygondnokot rendelni. Ezért megújította a megkeresést azzal, hogy ha a járásbíróság a hagyatéki követelések behajtására ezután sem tartaná magát illetékesnek az ügyet, mint hatásköri összeütközést elbírálás végett a m. kir. igazságügyministerhez terjessze fel. A kir. járásbíróság az ügyet a hatásköri bíróság elé terjesztette.

A m. kir. igazságügyminister 1909. J. 407. sz. a. kelt nyilatkozatában azt a véleményt terjesztette elő, hogy ebben az ügyben az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. Ugyanerre az álláspontra helyezkedett a hatásköri bíróság a következő okokból: A hatásköri összeütközés esete a jelen ügyben azzal merült fel, hogy úgy a járásbíróság, tehát rendes bíróság, mint az árvaszék, tehát közigazgatási hatóság jogerős határozatában, illetve intézkedésében az az álláspont nyilvánul meg, hogy nem tartozik hatáskörébe a szóban forgó követelések behajtása céljából ügygondnokot kirendelni. A tényállás szerint, a hagyaték és ebben a követelések is az örökösöknek jogerős bírósági végzéssel átadottak. A hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedésével az örökösök az öröklött vagyon, vagy vagyonrész felett való kizárólagos és korlátlan rendelkezési jogot megszerzik; már nem mint örökösök minőségben igényt támasztók, hanem mint bírósággal elismert örökösök jelentkeznek, következésképpen az öröklött követelések behajtása iránt való intézkedés az 1894: XVI. t.-cz. 90. §-a 4. bekezdésének rendelkezése alá többé nem esik. Ha tehát a jelen ügyben az öröklött követelések behajtása iránt intézkedni és e végből ügygondnokot kirendelni szükséges: ennek oka nem az örökösödési eljárásban, t. i. a jogerősen még eldöntetlen örökösödési igényben van, hanem csakis az örökösök személyében, jelesül abban lehet, hogy az örökösök kiskorúak s hogy a kiskorúak vagyona hatósági felügyelet alatt áll. A kiskorúak vagyona felett való felügyeletet pedig a gyámhatóság, tehát közigazgatási hatóság gyakorolja; következésképpen e felügyelet körébe eső aziránt való intézkedés is a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, hogy a kiskorúak követelései az adósoktól behajtatassanak. (1909. május 24. Hb. 18. szám.)

*

III. A törvényes gyermek tartási igénye tekintetében a bíróság és a gyámhatóság között felmerült negatív hatásköri összeütközést a hatásköri bíróság, régebbi ministertanácsi határozatokkal és az eddigi joggyakorlattal egyezően akképp dönti el, hogy az 1877. évi XX. t.-cz. 11. §-a szerint a gyámhatóság csak a tartási összeget állapítja meg; abban az esetben azonban, ha a tartási kötelezettség is vitás, az ügy a rendes bíróság hatáskörébe tartozik. Ez áll az örökbefogadott gyermek tartási igényére is.

A felmerült esetben az árvaszék hatáskörét nem állapította meg és folyamodót keresetének a rendes bírósághoz való benyújtására hívta fel, mert az 1877 : XX. t.-cz. 11. §-ának 4. és 5. bekezdései értelmében a szülők részéről a kiskorú gyermekek részére fizetendő tartási kötelezettséget a rendes bíróság, a fizetendő tartási összeget pedig a jogerős bírói ítélet alapján számszerűleg az illetékes gyámhatóság állapítja meg. A bevett gyakorlat szerint is a gyámhatóságok az 1877. évi XX. t.-cz. 13. §-ának 3. és 4. bekezdései szerint csupán a törvényes elválás eseteiben vagy a szülők tartós különválása esetében állapíthatják meg ideiglenesen a tartási kötelezettséget, valamint a tartási összeget is.

A járásbíróság . . . a pert megszüntette. A megokolás szerint nem vitás a peres felek közt, hogy kiskorú K. Margit alperesnek törvényesen örökbe fogadott gyermeke. Az 1893 : XVIII. t.-cz. 1. és 2. §§-aiban a törvényes atyának a törvényes gyermekével szemben fennálló tartás iránti kötelezettségének megállapítására irányuló kereset nem foglaltatik s így a járásbíróság hatásköre ily ügyek elbírálására ki nem terjed. Az 1877 : XX. t.-cz. 11. § 5. bekezdése világosan rendeli, hogy ily esetben a tartási összeget a gyámhatóság állapítja meg; hogy ennek a szakasznak 5. bekezdése a tartási kötelezettség megállapításáról nem szól, annak oka az, hogy a 11. §-nak 1. bekezdése a törvényes atyának a törvényes gyermekkel szemben való tartási kötelezettségét megállapítja, tehát külön eljárással való megállapítása felesleges s így abban az esetben, ha a kiskorú gyermek törvényessége — mint ebben az esetben is — vitán felül áll, az 1877 : XX. t.-cz. 11. §-a alapján illetékes hatóságnak, tehát gyámhatóságnak csak a tartásdíj számszerűségének megállapítása a feladata, de a törvényes atyának tartási kötelezettségét a törvényes gyermekével szemben külön megállapítani felesleges is, mert ezt a kötelezettséget maga a törvény állapítja meg s így csak a tartásdíj mennyiségének megállapítása szükséges, az pedig a gyámhatóság hatáskörébe tartozik. Az 1877 : XX. t.-cz. 13. §-a akként rendelkezik, hogy törvényes elválás esetében a gyermek elhelyezése és tartása iránt a bíróság határoz; azonban addig, míg a bíróság ez iránt való határozata jogerőre emelkedik, ideiglenesen a gyámhatóság intézkedik. Ugyanez az eljárás alkalmazandó az esetben is, ha a szülők törvényesen nem váltak ugyan el, azonban tartósan különválva élnek és gyermekük eltartásáról kellőleg nem gondoskodnak.

A hatásköri bíróság a rendes bíróságok hatáskörét állapította meg. Mert hazai jogunk értelmében az örökbefogadottat az örökbefogadó törvényes gyermekének kell tekinteni s az örökbefogadás következtében az örökbefogadott az örökbefogadóval épp oly jogviszonyba kerül, mintha az ő vérszerint és törvényes gyermeke volna. Az anyagi jog szerint való egyenlőség maga után vonja, hogy az örökbefogadott a törvényes gyermekkel az eljárási jog alkalmazásánál is egy tekintet alá esik; de amaz eltérő jogviszonyból, mely egyfelől az örökbefogadott, valamint a vérszerint is törvényes gyermek anyja, másfelől az örökbefogadó között létezik, következik, hogy az idézett törvény 13. §-a, mely törvényes házasságot tételez fel a szülők között, örökbefogadás esetén figyelembe nem jöhet. Az örökbefogadott gyermek tartási jogának érvényesítésénél tehát az idézett törvény 11. §-a alkalmazható, melynek 5. bekezdése csak a tartási összeg megállapítását utalja a gyámhatóság hatáskörébe; a gyámhatósági eljárás jogszerű voltának törvényes feltétele tehát a tartási kötelezettség vitátlan volta. Minthogy pedig a szegedi járásbíróság előtt felvett jegyzőkönyv szerint örökbefogadó alperes azt vitatta, hogy felperes 16. életévét betöltvén magát fenntartani képes s így őt alperes eltartani nem köteles; minthogy e szerint a tartási kötelezettség tétetett vitássá; a kereseti jognak mint magánjogi követelésnek megbírálása a hatáskör általános szabályai és az 1893. évi XVIII. t.-cz. 1. §-ának 5. c) pontja szerint is a rendes bíróság hatáskörébe tartozik. (1910. április 25. Hb. 5. szám.)

Közlemények.

A Magyarországi kir. közjegyzők országos egyletének központi bizottsága múlt hó 18-án tartotta ülését Szabó Albert budapesti kir. közjegyző irodájában.

Jakab Géza elnök jelentést tesz, hogy az igazságügyminis-ternek hivatalba lépése alkalmából felterjeszteni határozott üdvözlő feliratot az elnökből, alelnökből és titkárból álló küldöttség átnyujtotta és ez alkalommal a minister kijelentette azt is, hogy a hivatali elődje által dr. Charmant Oszkár kir. közjegyzőnek a közjegyzői törvények reformja tárgyában adott megbízást a maga részéről is fentartja. Elnök jelenti továbbá, hogy „A közjegyzőség és hiteles helyek története Magyarországon” című, az egylet kiadásában megjelent munkának egy példányát Budapest székesfőváros levél-

tárának megküldötte és a levéltári hivatal nevében dr. Toldy László főlevéltárostól meleg hangú köszönő levelet kapott. Bejelenti továbbá, hogy a szombathelyi kir. közjegyzői kamara a nyugdíjintézet részére 50 K-t küldött azzal, hogy ezt az adományt évről-évre megújítja, ami örvendetes tudomásul vétetik. Végül ismerteti elnök a debreczeni kir. közjegyzői kamara 1910. február hó 27-én megtartott közgyűlésén felvett jegyzőkönyvnek az országos egyesület működéséről megemlékező részét, amit a bizottság örvendetes tudomásul vesz; a sürgetett congressus kérdésében azonban utal már előbb elfoglalt álláspontjára, mely szerint az a jelenben, amikor a közjegyzői intézmény reformjára a kezdeményezés az illetékes körökben már megtörtént, időszerűnek nem mutatkozik. Együttal a bizottság *Lestyán Adorján* debreczeni kamarai elnököt 10 éves elnöksége alkalmából, amelyre való tekintettel az egyesület magát a közgyűlésen *Szabó Albert* alelnök által képviseltette is, melegen üdvözli és erről őt jegyzőkönyvi kivonat útján értesíti.

Az ülésre meghívott *Bogyó Samu*, keresk. akadémiai tanár, kir. tanácsos ismerteti ezután a nyugdíjintézet matematikai mérlegére vonatkozó szakértői véleményét. Többek felszólalása után a bizottság megbizta az elnököt, hogy a szakértővel tovább tárgyaljon és a tárgyalások alapján készítsen az alapszabályok módosításáról a bizottság elé terjesztendő tervezetet.

Elnök előterjeszti az osztrák közjegyzői egyesületnek átiratát, melyben az egyesületnek a nemzetközi közjegyzői congressushoz való csatlakozását örömmel fogadja és a május hó 26-án Egerben tartandó választmányi ülésre delegáltak kiküldését kéri. A bizottság a képviseltetést elhatározza és az egyesület kiküldöttjeiül *dr. Charmant Oszkár* és *dr. Kiss Aladár* budapesti kir. közjegyzőket és *dr. Holitscher Szigfrid* budapesti kir. közjegyzőhelyettest egyhangúlag megválasztja.

Végül új egyleti tagokul felvételnek *dr. Madarász István* pécsi kir. közjegyző és *dr. Zámor Rezső* nagykanizsai kir. közjegyzőhelyettes.

Ezzel a napirend kimerítettén, elnök az ülést berekeszti.

*

A nemzetközi közjegyzői congressus állandó választmánya m. hó 26-án tartotta meg a csehországi *Éger*-ben teljesülését, mely az utolsó congressus határozata szerint minden második évben összehívandó. Ezuttal először vett ezen nemzetközi érintkezésben részt a lapunk múlt számában jelzett meghívás folytán a magyarországi kir. közjegyzők országos egyesülete is, melynek központi bizottsága az egyesület képviselésére *dr. Charmant Oszkár*, *dr. Kiss Aladár* budapesti kir. közjegyzőket és *dr. Holitscher Szigfrid* budapesti kir. közjegyző-helyettest delegálta. A megjelentek sorából ezenkívül felemlíthetjük *Ausztria* részéről *dr. Wagner*, *dr. Mayrhofer*, *Winterhalder*; *a német birodalomból*: *Thurn*, *Weissler*, *dr. Oberneck*, *Denner*, *Elze*, *Wunder*, *Dorst*; *Hollandiából*: *Miseroy* és *Wertheim* közjegyzőket.

Az *Égeri* kereskedelmi kamara üléstermében d. e. 11 órakor nyitotta meg az ülést *Thurn* kölni közjegyző, titkos tanácsos, aki *dr. Mayrhofer* bécsi közjegyzővel együtt látta el az elnöki tisztet. Üdvözölte a megjelenteket és különösen az új csatlakozókat, akiknek nevében *dr. Charmant* köszönve meg ez üdvözlést, nagyszabású beszédében visszapillantást vetett a magyar közjegyzőség történeti fejlődése és hangsúlyozta azokat a közös vonatkozásokat, melyek a különböző államok közjegyzői intézményeit mindenkor összekapcsolták.

A választmány ezután kiegészítve magát *dr. Charmant*, *dr. Kiss* és *dr. Holitscher* magyar, valamint *Miseroy* és *Wertheim* hollandiai tagokkal, áttért az ülés napirendjére.

Dr. Wagner bécsi és *Weissler* hallei közjegyzők beszámoltak azon eredményekről, melyek az utolsó, 1907. évben Bécsben megtartott nemzetközi közjegyzői congressus által kitűzött feladatok terén tapasztalhatók voltak.

A közjegyzőségnek önálló és kizárólagos hivattássá való fejlesztésére megtörtént az első lépés immár ott is, ahol az, mint Németország egyes államaiban, eddig elismerve nem volt. Porosz- és Szászország egyes nagyobb városaiban oly közjegyzői állások lettek szervezve, melyek az ügyvédi hivatás gyakorlásával összeférhetetleneknek mondattak ki és legujabban a porosz igazságügy-minister a képviselőházban hozzá intézett interpellatio folytán határozott állást foglalt ezen teljesen bevált és a közönség igényei által megkívánt intézménynek nemcsak fentartása, de továbbfejlesztése mellett is.

Határozott eredménnyel jár a congressusnak kezdeményezése a közjegyzői okirat joghatályának és végrehajthatóságának nemzetközi elismerése iránt. Az osztrák kereskedelmi kamarák magukévé tévén a congressus álláspontját, kiterjesztették a mozgalmat egyáltalán a nemzetközi jogsegélynek fokozottabb mértékben való fejlesztésére. Így jött létre a f. évi január hó első napjaiban Bécsben megtartott nemzetközi jogsegély-konferencia, melyen az általánosságban felállított kívánalmak már concret alakot öltöttek a javasolt nemzetközi szerződésekre nézve előterjesztett tervezetekben. Egyelőre csupán Németország, Ausztria és Magyarország között kötendő szerződésekről volt szó, de ezzel párhuzamosan a nemzetközi közjegyzői congressus választmánya folytatta a mozgalmat abban az irányban is, hogy a többi európai kultur-államok csatlakozása is eléressék. A francia közjegyzői kamarák részéről biztató válaszok érkeztek is és remélhető, hogy egy közelebbi congressus már az ő nevükben is álláspontot fog foglalhatni. A közjegyzői okirat tekintetében a közelebbi szabályozás főbb irányelveit az osztrák és magyar részről előterjesztett referátumok tüntették fel. Ezek szerint a végrehajthatóság körét illetőleg annak a jognak álláspontját kell elfogadni, amelynek rendelkezése a legszigorúbb, vagyis a szerződő államok, figyelemmel a német, osztrák és magyar jognak eltérő rendelkezéseire, csak pénz és helyettesíthető dolgok szolgáltatására irányuló közjegyzői okiratokat ismerhetnek el végrehajthatóknak. Ellenben a végrehajthatóság kellékei és feltételei tekintetében azon helyi törvényt kell irányadónak elfogadni, amely helyen a közjegyzői okirat kiállított. Az adósnak a végrehajtásnak való kifejezett alávetését azonban az osztrák vélemény külkelléknek nem tekinti és azt a kiállítási helyi törvényére való tekintet nélkül a végrehajthatósághoz megköveteli.

A megindult vitában *dr. Charmant* reámutatott arra, hogy a magyar jog azon rendelkezése, mely szerint a közjegyzői okirat a végrehajtásnak való kifejezett alávetés nélkül is végrehajtható, egyedül felel meg a közjegyzői okirat lényegéből folyó joghatálynak és így az az álláspont, mely a nemzetközi forgalomban csupán a végrehajtási clausulával ellátott közjegyzői okirat végrehajthatóságát hajlandó elismerni, az elmaradt jogrendszerekhez való csatlakozást, vagyis a visszaesést jelenti. Miután pedig ez a clausula a német és osztrák jogok szerint is csupán formális kelléket képez, ha nem is követelhető és vihető keresztül a magyar

jogszabály elfogadása, semmi esetre sincs ok, a *locus regit actum*-nak a nemzetközi jogban elfogadott alapelvétől eltérni. Félő volna, hogy ha a nemzetközi forgalomban való végrehajthatóság céljából ezentúl a magyar közjegyzői okiratokba is rendszeresen felvétenék a végrehajtási clausula, ez a gyakorlat idővel elhomályosítaná a közjegyzői okirat lényegéből folyó közvetlen végrehajthatóság alapelvét. Nemcsak a magyar, de a francia és olasz példa is mutatja, hogy az alávetés nélküli közvetlen végrehajthatóságból hátrányok és visszaélések sehol fel nem merültek és így éppen a közjegyzőség részéről nem történhetik fentartás nélküli csatlakozás egy a közjegyzői okirat jelentősége és hatálya szempontjából retrográd állásponthez.

Dr. Wagner, Oberneck és Elze közjegyzők felszólalásaikban főleg azt hangsúlyozták, hogy Ausztriában és Németországban az irányadó törvényhozói és kormánykörökben az adós védelme szempontjából nem tartják elengedhetőnek a végrehajtási clausulát és ennél fogva a külföldi közjegyzői okirat végrehajthatóságát sem köthetik kevésbé szigorú előfeltételékhez. *Dr. Charmant* felszólalásának, — amelyhez a német közjegyzők közül *Wunder* (Elzasz) is csatlakozott, aki a végrehajtási clausulában üres formulát lát, mely a fejlettebb joggal rendelkező államokra nem oktroyálható — meg volt az az eredménye, hogy a választmány határozatában, nem terjeszkedve ki a részletekre, csupán annak hangsúlyozását tartotta szükségesnek, hogy a *végrehajthatóság előfeltételei lehetőleg egyszerűsítsenek és a locus regit actum elvének lehető szemmel tartásával szabályoztassanak.*

Dr. Wagner és Weissler közjegyzők ezután a közjegyzői intézmény terjesztése iránti törekvésekről számoltak be. Bosznia és Hercegovinában az osztrák ipartanács határozott állásfoglalása folytán az önálló közjegyzőség bevezetése kilátásba van véve. Ellenben Romániában, ahol a közjegyzői intézmény hiányát a kereskedelmi körök hátrányosan tapasztalják, az ügyvédek ellenzésén megtörik minden ily irányú kísérlet.

Weissler hallei közjegyző indítványára a választmány elhatározza egy az összes európai államok okiratjogát és közjegyzői intézményeit ismertető *gyűjteményes munka* kiadását és a szükséges előmunkálatok megkezdésével az elnökséget megbízza.

Végül felmerült egy újabb közjegyzői congressus összehívásának kérdése, melyet azonban a választmány addig, míg az utolsó

congressus által kikötött feladatok végleg meg nem oldatnak, időszerűnek nem tartott.

A tanácskozások befejezésével, d. u. 3 órakor közös ebéd egyesítette a választmány tagjait, akik a társas érintkezésben is alkalmat találtak a közjegyzői intézményt és a kart érdeklő kérdések megvitatására.

*

Az ország területéről kivándorolt gyám vagy gondnok ettől a tisztétől elmozdítható. (A belügyministernek 1415/1910. sz. a. B. vármegye árvaszékéhez intézett rendelete.) Az igazságügyminister úrhoz intézett és onnan ide áttett fejlesztésére a nevezett minister úrral egyetértőleg, a következőkről értesítem a címet. Ami magukat a kivándorolt gyámokat és gondnokokat illeti, ha az 1877 : XX. t.-cz. 57. §-ában nincs is kifejezetten kimondva, az id. törvény 60. §-ából világos, hogy az ország területéről kivándorolt gyám vagy gondnok ettől a tisztétől elmozdítható. Mint-hogy ugyanis az utóbb idézett törvényszakasz szerint a gyámmá, illetőleg gondnokká rendelésnek rendszerint feltétele, hogy az illető itt lakjék, kétségtelen, hogy a kivándorlással a kirendelés feltételei is megszűnnek és a kivándorolt gyámi és gondnoki tisztétől megfosztható. De nem is tekintve a 60. §-t, az Amerikába vándorolt gyámokkal és gondnokokkal szemben az elmozdításnak az 57. §-ban taxative felsorolt esetei is meglesznek. Maguknak a gyámoltak és gondnokoltak törvényes képviselőinek, vagyis a gyámnak és gondnoknak az 1877 : XX. t.-cz. 28. §-a d) pontja alapján természetesen nem lehet gondnokot rendelni, hanem velük az előbbi bekezdés értelmében kell eljárni, és az elmozdítás után a gyámhatósági gondoskodás alatt álló egyén részére új gyámot vagy gondnokot kell rendelni. Az pedig, hogy az 1877 : XX. t.-cz. 28. § d) pontja alapján maga a távollevő ügyfél részére gondnokrendelésnek van helye, ha a § feltételei megvannak és ha a gondnokrendelés szükséges, nem is lehet vitás. A távollevő örökösök részére kirendelt ügygondnokok felett gyakorolható gyámhatósági felügyeletre nézve a 70,953/1897. B. M. számú rendeletben van utasítás. A hagyatéki tárgyalás során rendelt ügygondnok működése a hagyatéki eljárás befejezte után a dolog természete szerint megszűnik és végleges gondnok az 1877 : XX. t.-cz. 32. §-ának világos értelme szerint hivatalból nem, hanem csupán a távollevő rokonainak vagy a községi előljárásnak jelentkezésére rendelhető ki. Ami most már a 28. §-ban említett megbizottakat illeti, e megbizási viszony a magánjog szabályai szerint ítélendő meg. A megbizók rendszerint cselekvő képességükben nem gátolt egyének, akikre a gyámhatósági gondoskodás csak kivételesen terjed ki és csak akkor kerülhet szóba, ha a 32. § értelmében gondnokság

alá helyezésük kéretik. Arra nézve, hogy ily esetben a megbizás hogyan igazolandó, a törvény semmi alakot sem szab meg kötelezően, az tehát érvényesen történhetik magánokiratban, sőt szóval is. Az alak megszabására nincs is szükség, mert az árvaszéknek a tárgyalások során módjában is lesz a megbizás mibenlétéről meggyőződést szerezni. Végül nyilvánvaló, hogy a kivándorolt gyám vagy gondnok gyámi vagy gondnoki minőségben nem rendelhet megbizottat, hanem ezekkel a gyámokkal és gondnokokkal szemben a fentemlített eljárást kell követni.

*

Elhalt gyermek részére teljesített tartás költségének a gyermek atyjának örökbefogadó atyjával szemben való érvényesítése a bíróság hatáskörébe tartozik. (A belügyministernek 167,824/1909. sz. a. A vármegye közigazgatási bizottságához intézett rendelete.) A vármegyei árvaszék azon elsőfokú véghatározatát, mely szerint özv. P. Illésné szül. P. Virág kérelme, hogy kiskorú gyermeke P. Virág tartási és nevelési költségeihez való hozzájárulás címén P. János a nevezett gyermek atyjának P. Illésnek örökbefogadó atyja, havi 8 korona megfizetésére köteleztessék, a kiskorúnak időközben bekövetkezett elhalálozás folytán tárgytalannak kimondatott és a folyamatba tett eljárás beszüntetett, a (cím) gyámügyi felelviteli küldöttsége másodfokon hozott határozatával megváltoztatta, P. János b-i lakos ellen összesen 30 korona tartási költséget megállapítva, végrehajtás terhével kötelezte, hogy ezen összeget 15 nap alatt az anya kezéhez megfizesse. Ezen másodfokú véghatározatot az anya és P. János által beadott felelbevezések következtében megvizsgálván, az igazságügyminister úr véleményének kikérése után azt hatáskör hiányából megsemmisítem, mert az adott esetben már elhalt gyermek részére teljesített tartás költségének megtérítését a gyermek atyjának örökbefogadó atyjától követelik, tehát nem a gyermek részére adandó tartásról van szó és nemcsak a tartás kötelezettsége, hanem a rokonság, a családi kapcsolat fennállása is vita tárgya lett. A határozás nem a gyámhatóság, hanem a bíróság hatáskörébe tartozik, mert ekkor már a más helyett teljesített tartás megtérítésére irányuló magánjogi követelés van érvényesítve.

*

Személyi hir. *Ursziny Pál* dárdai kir. közjegyző, volt kamarai elnök mult hó 14-én elhunyt.